

**ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ
ΑΘΗΝΩΝ**

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

**ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ ΞΕΝΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ**

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ

Μυρτώ Υφαντή

**Η απάντηση στη γλωσσική πράξη της φιλοφρόνησης από μαθητές
της Ελληνικής ως Γ2**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΘΗΝΑ 2018

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ/ΞΕΝΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΟΜΕΑΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ

Μυρτώ Υφαντή, Α. Μ. 388

**Η απάντηση στη γλωσσική πράξη της φιλοφρόνησης από μαθητές της
Ελληνικής ως Γ2**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ:

Σπυριδούλα Μπέλλα

ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Σπυριδούλα Μπέλλα

Αθανάσιος Μιχάλης

Αμαλία Μόζερ

ΑΘΗΝΑ 2018

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα της διπλωματικής μου εργασίας, κυρία Σπυριδούλα Μπέλλα, για την άψογη συνεργασία, την καθοδήγηση και τη γενικότερη στήριξή της στο πλαίσιο τόσο των μεταπτυχιακών όσο και των προπτυχιακών σπουδών μου. Την ευχαριστώ που μου έμαθε τι σημαίνει Γλωσσολογία, έρευνα, αλλά και τι σημαίνει πειθαρχία και προσήλωση στον στόχο. Την ευχαριστώ που πάντα μου έδειχνε τον δρόμο και που εξακολουθεί να αποτελεί πηγή έμπνευσης για όλους και όλες μας.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Αθανάσιο Μιχάλη και την κυρία Αμαλία Μόζερ, που με θερμή δέχτηκαν να ενταχθούν στην τριμελή επιτροπή επίβλεψης της διπλωματικής. Δε θα μπορούσα, βέβαια, να μην αναφερθώ και στους καθηγητές και τις καθηγήτριες που, στην πορεία του μεταπτυχιακού, με σημάδεψαν. Θερμές ευχαριστίες στην κυρία Μαρία Κακριδή, τη συμβολή της οποίας θεωρώ τεράστια. Όχι μόνο με ενέπνευσε να καταπιαστώ και εγώ με θέματα Κοινωνιογλωσσολογίας, αλλά και με βοήθησε να εξελιχθώ σαν άνθρωπος και σαν επιστήμονας: να μη φοβάμαι να εκτίθεμαι και να υποστηρίζω με θάρρος τη γνώμη μου πάνω σε επιστημονικά ζητήματα. Ευχαριστώ πολύ και την κυρία Μαρία Ιακώβου, στο πλευρό της οποίας μάθαμε πολλά και ζήσαμε αξέχαστες εμπειρίες, την κυρία Αγγελική Τσόκογλου, την κυρία Κατερίνα Μακρή, την κυρία Νικολέτα Γιανούτσου, τον κύριο Γεώργιο Μικρό και την κυρία Αθηνά Κοντοσταυλάκη.

Σε αυτό το σημείο, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους συμφοιτητές και όλες τις συμφοιτήτριές μου στο μεταπτυχιακό, καθώς αποτελέσαμε μια πολύ δυνατή ομάδα. Από τα βάθη της καρδιάς μου, όμως, θέλω να ευχαριστήσω τη συμφοιτήτριά μου, Μυρτώ Μυρτζανή, καθώς, με μια δική της εξαιρετική ιδέα, οι έρευνές μας συνδυάστηκαν. Προσφορές και φιλοφρονήσεις έγιναν ένα, τα ερωτηματολόγια που διαμοιράζονταν ήταν κοινά και, στη συνέχεια, η καθεμία χρησιμοποιούσε τις απαντήσεις τους για τους δικούς της σκοπούς. Η παρουσία της Μυρτώς, αλλά και της Χρυσούλας Μπίνα, σημάδεψε εξίσου την πορεία μου στο μεταπτυχιακό. Τις ευχαριστώ και τις δύο εκ βαθέων για όσα περάσαμε μαζί, για την άψογη συνεργασία μας στις ομαδικές εργασίες, για τη στήριξη που τόσο γενναιόδωρα πάντα μου παρείχαν, ειδικά εκείνο το δύσκολο για εμένα Γ εξάμηνο σπουδών. Ό,τι και να πω για τα δύο αυτά κορίτσια θα είναι λίγο.

Όσον αφορά την έρευνα για τη διπλωματική αυτή εργασία, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όσους και όσες συνέβαλαν στην ομαλή διεξαγωγή της. Ευχαριστώ πολύ τους/ τις καθηγητές/ -τριες και τους/ τις μαθητές/ -τριες του Διδασκαλείου της Νέας Ελληνικής, που δέχτηκαν να συμμετάσχουν. Ακόμη, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στους συνεργάτες και τις συνεργάτιδες μου στην ιστοσελίδα citycampus.gr, που με μεγάλη θερμότητα δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα ως δείγμα φυσικών ομιλητών και ομιλητριών. Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον κύριο Κωνσταντίνο Πολέμη, διευθυντή της ιστοσελίδας, που βοήθησε πολύ προς αυτή την κατεύθυνση και όχι μόνο.

Επίσης, ευχαριστώ πολύ το Ίδρυμα Λεβέντη, από το οποίο έλαβα υποτροφία για τις μεταπτυχιακές μου σπουδές. Στο πλαίσιο αυτό, ευχαριστώ θερμά τους καθηγητές και τις καθηγήτριες που με στήριξαν με συστατικές επιστολές προκειμένου να κερδίσω την υποτροφία αυτή: την κυρία Σπυριδούλα Μπέλλα, την κυρία Βασιλική Χρυσανθοπούλου και τον κύριο Βασίλειο Σαμπατακάκη.

Τέλος, καθώς οι μεταπτυχιακές σπουδές και η εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας είναι κάτι που απαιτεί προσήλωση, θυσίες και έχει πολλές δυσκολίες, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμότατα το στενό, οικογενειακό και φιλικό μου περιβάλλον για την αμέριστη στήριξη, τη βοήθεια, την υπομονή και την ενθάρρυνση σε κάθε επίπεδο. Σας ευχαριστώ που με στηρίζετε, κατανοείτε τις χαρές μου και χαίρεστε και εσείς με αυτές!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή	1
1.1 Ορισμός Φιλοφρόνησης	3
1.2. Προϋπάρχουσα έρευνα	4
1.2.1. Κατηγοριοποίηση απαντήσεων στις φιλοφρονήσεις κατά Pomerantz.....	5
2. Μεθοδολογία	7
2.1. Συμμετέχοντες	7
2.1. Όργανο	8
2.3. Ανάλυση των δεδομένων στο SPSS	10
2.4. DCT- φυσικά δεδομένα	11
3. Αποτελέσματα	13
3.1. Κατηγοριοποίηση απαντήσεων στη φιλοφρόνηση για τα ελληνικά (Κύριες Πράξεις και Υποστηρικτικές Κινήσεις)	13
3.2. Κύριες Πράξεις: Διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών ως προς τις συχνότητες των κατηγοριών απαντήσεων	20
3.3. Κύριες Πράξεις: Διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών ως προς το πλήθος κύριων πράξεων.....	23
3.4. Υποστηρικτικές Κινήσεις: Διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών ως προς τις συχνότητες κατηγοριών υποστηρικτικών κινήσεων	28
3.5. Υποστηρικτικές Κινήσεις: Διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών ως προς το πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων.....	31
4. Συζήτηση	36
5. Συμπεράσματα.....	43
Βιβλιογραφία	46
Παράρτημα 1	50
Παράρτημα 2	52
Παράρτημα 3	54

1. Εισαγωγή

Η παρούσα μελέτη ασχολείται με τις απειλητικές πράξεις, που εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της θεωρίας της ευγένειας των Brown και Levinson και, ειδικότερα, με τη γλωσσική πράξη της απάντησης στη φιλοφρόνηση.

Αρχικά, θα πρέπει να τονιστεί ότι ενώ όλοι γνωρίζουμε τη σημασία της έννοιας «ευγένεια», δυσκολευόμαστε να βρούμε έναν ορισμό για εκείνη. Γι' αυτό έχουν γίνει διάφορες προσεγγίσεις του ζητήματος από γλωσσολογικής πλευράς, με κυριότερη την προαναφερθείσα θεωρία των Brown και Levinson, στην οποία θα στηριχτεί και η παρούσα εργασία. Οι βασικές έννοιες πάνω στις οποίες στηρίζεται η θεωρία αυτή είναι αυτές του προσώπου, των απειλητικών πράξεων και των στρατηγικών ευγένειας (Brown & Levinson: 1987).

Ειδικότερα, κάθε άνθρωπος έχει ένα θετικό και ένα αρνητικό πρόσωπο. Ο όρος «πρόσωπο», τον οποίο οι Brown και Levinson δανείστηκαν από τον Goffman (1967), ορίζεται ως «η δημόσια εικόνα που διεκδικεί κάθε μέλος της κοινωνίας για τον εαυτό του» (Brown & Levinson 1987: 61). Το αρνητικό πρόσωπο αναφέρεται στην «επιθυμία κάθε μέλους μιας κοινωνίας να δρα απρόσκοπτα, να έχει ελευθερία κινήσεων χωρίς επιβαρύνσεις από τους άλλους» και συνδέεται με την «κοινωνική ανεξαρτησία» κι επομένως, την «απόσταση και την τυπικότητα». Από την άλλη, το θετικό πρόσωπο αναφέρεται στην «επιθυμία κάθε μέλους μιας κοινωνίας να είναι επιθυμητό από τουλάχιστον κάποιους άλλους, στην ανάγκη για επιδοκιμασία και εκτίμηση» κι εστιάζει στην «κοινωνική εξάρτηση» και επομένως, στην «εγγύτητα, την αλληλεγγύη και την οικειότητα» (Κανάκης 2007: 254- 255).

Με βάση τα προαναφερθέντα και με βάση την υπόθεση των Brown και Levinson ότι οι περισσότερες γλωσσικές πράξεις είναι απειλητικές, μπορούμε να διαπιστώσουμε πως άλλες γλωσσικές πράξεις συνιστούν απειλή για το αρνητικό πρόσωπο του ακροατή ή και του ίδιου του ομιλητή και άλλες για το θετικό τους πρόσωπο. Παραδείγματος χάριν, μια απειλή, μια παράκληση, μια διαταγή απειλούν το αρνητικό πρόσωπο του ακροατή, καθώς περιορίζουν την ελευθερία του και τον επιβαρύνουν. Επιπλέον, μια αποδοκιμασία ή ένα παράπονο μπορούν να απειλήσουν τη θετική όψη του προσώπου του ακροατή, καθώς αποδοκιμάζουν τις επιθυμίες του. Αντίστοιχα, μια αποδοχή απολογίας ή μια απρόθυμη υπόσχεση (Κανάκης 2007: 256) απειλεί το αρνητικό πρόσωπο του ομιλητή και μια απολογία ή μια αναγνώριση ενοχής συνιστά απειλητική πράξη για το θετικό πρόσωπο του ομιλητή.

Θα περίμενε κανείς ότι οι φιλοφρονήσεις δε συνιστούν απειλή, καθώς ως γλωσσικές πράξεις είναι κατεξοχήν συνυφασμένες με την ευγένεια και, συγκεκριμένα, τη θετική, αφού εκφράζουν επιδοκιμασία προς τον αποδέκτη τους, ενισχύουν δηλαδή τη θετική όψη του προσώπου του. Ωστόσο, οι Brown και Levinson αναφέρουν ότι μια φιλοφρόνηση μπορεί να απειλήσει το αρνητικό πρόσωπο του ακροατή, όταν ενυπάρχει ζήλεια κι επιθυμία για απόκτηση του αντικειμένου/ της ιδιότητας που γίνεται αντικείμενο φιλοφρόνησης (1987: 66). Άλλωστε, υπάρχουν λαοί που, αν τους εκφράσεις το θαυμασμό σου για κάποιο αντικείμενο, θα σου το δώσουν, καθώς αυτό θεωρούν πως πρέπει να κάνουν. Επιπλέον, γνωρίζουμε από την παράδοση του ελληνικού λαού ότι κάποιοι άνθρωποι, κυρίως της παλαιότερης γενιάς, όταν προβαίνουν σε μια φιλοφρόνηση, φροντίζουν να απομακρύνουν το «κακό μάτι» από το άτομο στο οποίο την απηύθυναν, χρησιμοποιώντας εκφράσεις όπως «φτου μη σε ματιάσω» (Sifianou 1992: 57). Επομένως, θεωρούν την πράξη τους απειλητική. Πέρα όμως από αυτό το γεγονός, όταν κάποιος κάνει φιλοφρόνηση σε κάποιον άλλον, ο δεύτερος υποχρεούται να δράσει κάπως και, όπως θα δούμε παρακάτω, στο κεφάλαιο 1.2.1., έρχεται σε δύσκολη θέση, καθώς γίνεται προσπάθεια να συμμορφωθεί με κάποιους περιορισμούς, η ελευθερία του δηλαδή περιορίζεται. Έτσι, διαπιστώνεται πως υπάρχει μια αντιφατικότητα στη γλωσσική πράξη των φιλοφρονήσεων. Ενώ, δηλαδή, από τη μια αποτελούν στρατηγική θετικής ευγένειας κι έχουν στόχο την ενίσχυση του θετικού προσώπου του ακροατή, από την άλλη απειλούν το αρνητικό του πρόσωπο. Επιπλέον, η απάντηση στη φιλοφρόνηση αναφέρεται από τους Brown και Levinson ως απειλητική για το θετικό πρόσωπο του ομιλητή πράξη, καθώς συνηθίζεται η αποδοχή της με μετριασμό/ υποβιβασμό¹ (Κανάκης 2007: 256).

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας έρευνας θα αποτελέσουν τα εξής:

1. Απαντούν οι μη φυσικοί ομιλητές της Ελληνικής επιπέδου B στη φιλοφρόνηση με τρόπο παρόμοιο με εκείνον των φυσικών ομιλητών όσον αφορά την απάντηση με Συμφωνία ή με Μη Συμφωνία με το περιεχόμενο της φιλοφρόνησης;
2. Είναι οι επίσημες ή οι ανεπίσημες περιστάσεις εκείνες που δυσκολεύουν περισσότερο τους μη φυσικούς ομιλητές της Ελληνικής επιπέδου B;
3. Οι απαντήσεις των φυσικών ομιλητών διαφοροποιούνται με βάση το ποιος απευθύνει στον άλλον τη φιλοφρόνηση (αν δηλαδή αυτός που δημιουργήσε το

¹ Για παράδειγμα: -Τι νόστιμο φαγητό που έφτιαξες! –*Εντάξει, τα παραλές. Δεν έκανα τίποτα.*

αντικείμενο φιλοφρόνησης είναι ο πομπός ή ο αποδέκτης της); Αν ναι, πρόκειται για μια λογική που έχει γίνει αντιληπτή και από τους μη φυσικούς ομιλητές επιπέδου B;

4. Υπάρχουν αξιόλογες διαφορές ανάμεσα σε φυσικούς και σε μη φυσικούς ομιλητές επιπέδου B στον τρόπο απάντησης στη φιλοφρόνηση, όσον αφορά τη συχνότητα συγκεκριμένων απαντήσεων και τεχνικών;
5. Εάν υπάρχουν διαφορές ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές, πού μπορεί αυτές να οφείλονται και πώς μπορούν να μειωθούν;

Προκειμένου να αποφευχθεί ο γλωσσικός σεξισμός, θα ήταν ιδανικό να υπάρχουν σε όλη την εργασία διπλοί τύποι (για το αρσενικό και το θηλυκό γένος) στις γενικευτικές αναφορές. Ωστόσο, κάτι τέτοιο θα ήταν κουραστικό, εφόσον χρειάζεται να συμβεί πολλές φορές. Από την άλλη, η φύση της έρευνας αυτής δεν επιτρέπει τεχνικές όπως η εξ αρχής συμφωνία ορισμένες γενικευτικές αναφορές να γίνονται μόνο στο αρσενικό γένος και ορισμένες άλλες μόνο στο θηλυκό², καθώς κάτι τέτοιο πιθανόν να οδηγούσε σε παρανόηση πολλές φορές, εφόσον το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει ίσο αριθμό αντρών και γυναικών για ισορροπία. Επομένως, ως προσπάθεια αποφυγής του γλωσσικού σεξισμού, ακολουθείται η τεχνική των διπλών τύπων στις γενικευτικές αναφορές μόνο στα Συμπεράσματα, στο κεφάλαιο 5, που είναι και η ουσία, το αποτέλεσμα της έρευνας³.

1.1. Ορισμός Φιλοφρόνησης

Σύμφωνα με τον Searle (1976), οι φιλοφρονήσεις ανήκουν στις εκφραστικές γλωσσικές πράξεις. Ο ομιλητής εκφράζει μια θετική κρίση για τον ακροατή (δεδομένου του ισχυρισμού της Altani (1990: 7) ότι κάποιος μπορεί να επαινέσει, αλλά όχι να κάνει φιλοφρόνηση σε κάποιον απόντα) κι αυτό έχει ως στόχο να ενισχύσει το θετικό πρόσωπο του δεύτερου, εφόσον βέβαια ισχύουν οι συνθήκες ικανοποιητικής επιτέλεσης (Al- Azzawi 2011: 111), δηλαδή:

- α) Ο αποδέκτης έχει μια δεδομένη ιδιότητα/ χαρακτηριστικό.

² Τέτοιες τεχνικές έχουν προταθεί στον οδηγό χρήσης μη σεξιστικής γλώσσας για τα ελληνικά από την Τσοκαλίδου (1996: 39- 46).

³ Στον τίτλο χρησιμοποιείται το αρσενικό γενικευτικό, έτσι ώστε να είναι πιο μικρός και ευανάγνωστος.

- β) Ο ομιλητής πιστεύει ότι η ιδιότητα είναι παραδεκτή/ αξιοθαύμαστη.
- γ) Ο ομιλητής θέλει να μάθει και να πιστέψει ο αποδέκτης ότι ο ίδιος θαυμάζει την ιδιότητα αυτή.

Διαφορετικά, υπάρχουν οι ειρωνικές, οι μη ειλικρινείς φιλοφρονήσεις κ.λπ., οι οποίες δε θα αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης της παρούσας έρευνας.

1.2. Προϋπάρχουσα έρευνα

Ποικίλες θεωρίες έχουν διατυπωθεί και πολλές έρευνες έχουν διεξαχθεί πάνω στη γλωσσική πράξη των φιλοφρονήσεων. Άλλες επικεντρώνονται στη γλωσσική μορφή των φιλοφρονήσεων, στο αν είναι ρουτίνας ή μη ρουτίνας (Sifianou: 2001) , άμεσες ή έμμεσες/ υπαινικτικές (Boyle: 2000), στο θέμα τους, στις διαφορές που προκύπτουν όταν αυτές προέρχονται από διαφορετικά φύλα (Holmes: 1988) και άλλες εστιάζουν στην απάντηση στη φιλοφρόνηση, στο τι μορφές αυτή παίρνει, αν συγκεκριμένοι λαοί έχουν την τάση να αποδέχονται ή να απορρίπτουν τις φιλοφρονήσεις (Herbert: 1989) και με ποιους περιορισμούς συμμορφώνονται για να προβούν στην αντίστοιχη ενέργεια κ.λπ. Συν τοις άλλοις, κάποιοι πιστεύουν ότι οι φιλοφρονήσεις ενισχύουν την αλληλεγγύη και αποτελούν μια διαδικασία ρουτίνας, προκειμένου να προωθείται η ομαλή συμβίωση των ανθρώπων και οι αρμονικές σχέσεις (Manes & Wolfson: 1981). Από την άλλη πλευρά, ορισμένοι ισχυρίζονται πως οι φιλοφρονήσεις σχετίζονται περισσότερο με τους επαίνους και τις προσφορές (Herbert 1990: 221).

Παρ' όλο που η φιλοφρόνηση είναι μια γλωσσική πράξη με δικό της τύπο (formula) κι έχει τη δική της υπόσταση και λειτουργία, μπορεί να ενισχύσει ή και να αντικαταστήσει τύπους άλλων γλωσσικών πράξεων, όπως οι απολογίες, οι ευχαριστίες και οι χαιρετισμοί και μπορεί να μειώσει την ισχύ των απειλητικών πράξεων, όπως για παράδειγμα της κριτικής (Wolfson 1983: 88). Ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαπίστωση της Golato (2005) ότι οι φιλοφρονήσεις συνήθως εκφράζονται πριν από ένα αίτημα κι έτσι, καθυστερούν την έκφρασή του. Με το να καθυστερεί το αίτημα με έναν θετικό ισχυρισμό, ο ομιλητής παρέχει στον συνομιλητή του μια επιπλέον ευκαιρία ώστε ο τελευταίος να παραγάγει μια προσφορά. Επίσης, η ίδια εξετάζει τις φιλοφρονήσεις ως μέρος μιας μη επιθυμητής για τον ακροατή πράξης, για παράδειγμα μιας άρνησης προσφοράς ή πρόσκλησης. Όταν η φιλοφρόνηση τοποθετείται πριν την άρνηση, την καθυστερεί. Όταν τοποθετείται μετά την άρνηση, παρέχει έναν λόγο για την άρνηση, η οποία δεν οφείλεται στον

συνομιλητή και δεν μπορεί να την προσάψει κανείς στο συνομιλητή, αφού ο τελευταίος έχει ένα τόσο θετικό στοιχείο, το περιεχόμενο της εκάστοτε φιλοφρόνησης.

Όπως, όμως, προαναφέρθηκε, αν και οι φιλοφρονήσεις αποτελούν στρατηγικές θετικής ευγένειας ή μετριάζουν την απειλή μιας άλλης πράξης, είναι οι ίδιες απειλητικές πράξεις και, γι' αυτό, έχει μεγάλο ενδιαφέρον το πώς ο ακροατής διαχειρίζεται την απειλητική πράξη αυτή, πώς απαντά δηλαδή στη φιλοφρόνηση.

1.2.1. Κατηγοριοποίηση απαντήσεων στις φιλοφρονήσεις κατά Pomerantz

Σήμερα υπάρχουν διάφορες κατηγοριοποιήσεις όσον αφορά την απάντηση στη φιλοφρόνηση και έχουν πραγματοποιηθεί μελέτες σε πολλές γλώσσες⁴. Η πρώτη, όμως, συστηματοποίηση των απαντήσεων στις φιλοφρονήσεις έγινε από την Pomerantz (1978) και αφορά την Αγγλική. Η Pomerantz εντοπίζει τέσσερις τύπους απαντήσεων στις φιλοφρονήσεις: τη συμφωνία (agreement), τη διαφωνία (disagreement), την αποδοχή (acceptance) και την απόρριψη (rejection). Συγκεκριμένα, ισχυρίζεται πως οι καλούμενοι να απαντήσουν στη φιλοφρόνηση έχουν στη διάθεσή τους τρία συστήματα: αυτό της συμφωνίας/ διαφωνίας, αυτό της αποδοχής/ απόρριψης κι ένα τρίτο, αυτό της σμίκρυνσης του αυτοεπαίνου του ομιλητή (speakers' minimization of self- praise), στο οποίο οφείλονται οι απορρίψεις των φιλοφρονήσεων. Το συμπέρασμά της είναι ότι η αποδοχή της φιλοφρόνησης είναι συνηθέστερη και γίνεται πρωτίστως με ένδειξη ευγνωμοσύνης (appreciation), (για παράδειγμα «ευχαριστώ»), παρά με συμφωνία. Η απόρριψη λαμβάνει χώρα με διαφωνία.

Εν γένει, διαπιστώνει πως όταν κάποιος απαντά σε μια φιλοφρόνηση, καλείται να συμμορφωθεί με δύο περιορισμούς: α) να αποδεχτεί τη φιλοφρόνηση, β) να αποφύγει τον αυτοέπαινο. Όπως εύκολα γίνεται αντιληπτό, αυτοί οι δύο περιορισμοί είναι αλληλοσυγκρουόμενοι, ο ένας αποκλείει τον άλλο και καθίσταται ανέφικτο να ισχύουν ταυτοχρόνως. Αυτό συμβαίνει διότι όταν κάποιος αποδέχεται μια φιλοφρόνηση, συμφωνεί με το περιεχόμενό της κι επομένως, αυτοεπαινείται. Κατ' αντιστοιχία, εάν κάποιος αποφύγει τον αυτοέπαινο, θα πρέπει να διαφωνήσει με τη φιλοφρόνηση κι επομένως, να μη συμφωνήσει με τον συνομιλητή του. Να λοιπόν

⁴ Μια εκτενής αναφορά των γλωσσών στις οποίες έχει πραγματοποιηθεί έρευνα σχετικά με την απάντηση στη φιλοφρόνηση έχει γίνει από την Golato (2002: 548).

γιατί και η απάντηση στη φιλοφρόνηση είναι μια απειλητική πράξη. Η Καραφώτη (2008: 179- 180) διαπιστώνει ότι, με τον αυτοέπαινο, επιδεικνύει κανείς την υψηλότερη θέση του παραγνωρίζοντας την εξουσία, την απόσταση και την ιεράρχηση του βαθμού της απειλητικής πράξης και ενισχύει έτσι το αρνητικό του πρόσωπο, αφού δρα ανεξάρτητα. Από την άλλη, με την αποφυγή του αυτοεπαίνου, με την απόρριψη δηλαδή της φιλοφρόνησης, απειλείται και πάλι το πρόσωπο του ακροατή κι ενισχύεται το αρνητικό του ομιλητή, αφού δρα χωρίς περιορισμούς.

Η Pomerantz εντοπίζει δύο τύπους λύσης του θέματος αυτού στις απαντήσεις των φιλοφρονήσεων: τη μείωση της αξίας του αντικειμένου που έγινε αντικείμενο φιλοφρόνησης (evaluation shift) και τη μεταβίβαση της φιλοφρόνησης σε κάποιον/ κάτι άλλο (referent shift). Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν απαντήσεις όπως περιορισμένες συμφωνίες (scaled- down agreements) και διαφωνίες με λέξεις όπως «όμως», «μα» (though, but). Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν απαντήσεις όπως μεταβίβαση του επαίνου σε άλλον (reassignment of praise) και ανταποδόσεις (returns), που χρησιμοποιούνται συχνά για να ανοίξουν ή να κλείσουν μια συζήτηση.

Ακολουθούν μεταφρασμένα παραδείγματα της Pomerantz:

- **Μείωση αξίας αντικειμένου φιλοφρόνησης με περιορισμένη συμφωνία (Evaluation shift με scaled down agreement)**

- Αυτό είναι όμορφο.

-Δεν είναι *ωραίο*; (↓)

- **Μείωση αξίας αντικειμένου φιλοφρόνησης με αντιθετικούς συνδέσμους (Evaluation shift με “though”)**

-Καλή βολή.

-Όχι πολύ σταθερή όμως.

- **Μεταβίβαση της φιλοφρόνησης σε κάποιον/ κάτι άλλο (Referent shift με reassignment of praise)**

-Είσαι πολύ καλή κωπηλάτης!

-Είναι πολύ εύκολο να κωπηλατήσεις με αυτά. Είναι πολύ ελαφριά.

- **Ανταπόδοση (Referent shift με return)**

-Φαίνεσαι καλά.

- *Κι εσύ το ίδιο.*

Στην παρούσα έρευνα για την απάντηση στη φιλοφρόνηση στα Ελληνικά δε θα χρησιμοποιηθεί η κατηγοριοποίηση της Pomerantz, αλλά ο συνδυασμός των κατηγοριοποιήσεων των Herbert (1986) και Al- Azzawi (2011), όπως αναλύεται διεξοδικά στο κεφάλαιο 3. Οποσδήποτε, όμως, η κατηγοριοποίηση της Pomerantz αποτελεί τη βάση για τις όποιες έρευνες και η αναφορά της κρίνεται απαραίτητη για την ευκολότερη κατανόηση της λογικής των μεταγενέστερων κατηγοριοποιήσεων.

2. Μεθοδολογία

2.1. Συμμετέχοντες

Στην έρευνα αυτή, συμμετείχαν 80 υποκείμενα. Συγκεκριμένα, πρόκειται για 40 φυσικούς ομιλητές της Ελληνικής και 40 μαθητές της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Οι τελευταίοι βρίσκονταν σε επίπεδο B (20 σε B1 και 20 σε B2). Οι φυσικοί ομιλητές ήταν στην πλειοψηφία τους φοιτητές στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, αλλά και σε άλλα πανεπιστήμια όπως το Πάντειο και το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, οποσδήποτε όμως στην ηλικία των 18- 30, εφόσον οι περισσότεροι ήταν αρθρογράφοι φοιτητικής ενημερωτικής ιστοσελίδας. Οι μαθητές της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας φοιτούσαν όλοι στο Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής και οι μητρικές τους γλώσσες ποίκιλλαν. Προκειμένου να επιλεγούν οι κατάλληλοι ώστε τα δείγματα φυσικών και μη φυσικών ομιλητών της Ελληνικής να είναι ομοιόμορφα, στην περίπτωση των μη φυσικών ομιλητών, αρχικά διαμοιραζόταν ερωτηματολόγιο⁵, ούτως ώστε εν τέλει να επιλεγούν όσοι πληρούσαν ορισμένα κριτήρια. Έτσι, για ισορροπία επιλέχθηκαν 20 άντρες (10 σε επίπεδο B1 και 10 σε επίπεδο B2) και 20 γυναίκες (10 σε επίπεδο B1 και 10 σε επίπεδο B2) στο ηλικιακό πλαίσιο εντός του οποίου βρίσκονταν και οι φυσικοί ομιλητές. Το επίπεδο δεν έπαιξε κάποιον ρόλο ως μεταβλητή και η επιλογή αυτή (10 σε επίπεδο B1 και 10 σε επίπεδο B2 κάθε φορά) έγινε έτσι ώστε να επιτευχθεί ισορροπία. Σκοπός είναι, εξάλλου, η σύγκριση των παραγωγών φυσικών και μη

⁵ Βλ. Παράρτημα 1 σελ. 50.

φυσικών ομιλητών επιπέδου B. Άλλωστε, οι χρονικοί περιορισμοί πραγμάτωσης της διπλωματικής εργασίας και το πλήθος διαθέσιμων μαθητών στο Διδασκαλείο δε θα επέτρεπαν τη συλλογή απαντήσεων 40 μη φυσικών ομιλητών ενός μόνο επιπέδου (B1 ή B2).

2.2. Όργανο

Το κύριο όργανο συλλογής δεδομένων ήταν ένα ερωτηματολόγιο παραγωγής (Discourse Completion Test, DCT)⁶ (Ishihara 2010: 39- 40), σχεδιασμένο έτσι ώστε να οδηγεί στην παραγωγή ποικίλων γλωσσικών πράξεων σε 10 διαφορετικές καταστάσεις, οι 4 από τις οποίες οδηγούσαν στην παραγωγή της γλωσσικής πράξης της απάντησης στη φιλοφρόνηση. Οι υπόλοιπες καταστάσεις οδηγούσαν στην παραγωγή άλλων γλωσσικών πράξεων και λειτουργούσαν ως διασπαστές (distractors), έτσι ώστε να μην απαντά κανείς μηχανικά, αντιλαμβανόμενος πως πρόκειται αποκλειστικά για έρευνα σχετιζόμενη με την απάντηση στη φιλοφρόνηση. Αξίζει να αναφερθεί ότι, όσον αφορά το προαναφερθέν ερωτηματολόγιο και DCT, συνδυάστηκαν δύο διπλωματικές εργασίες. Προκειμένου να αποφευχθεί η διπλή έρευνα στο Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής και να μειωθούν οι ώρες που καθηγητές και μαθητές εκεί θα αφιέρωναν για τις έρευνες των φοιτητών του μεταπτυχιακού, στο DCT οι 4 από τις 10 περιστάσεις αφορούν την απάντηση στη φιλοφρόνηση, οι άλλες 4 την άρνηση στην προσφορά (αντικείμενο έρευνας της άλλης διπλωματικής) και υπάρχουν άλλες 2 (ένα αίτημα και μια απολογία). Έτσι, κάθε φορά, οι 4 υπό εξέταση περιπτώσεις της μιας διπλωματικής λειτουργούσαν ως διασπαστές της άλλης.

Οι 4 περιστάσεις⁷ που εξετάζονται στην παρούσα έρευνα είναι οι ακόλουθες:

1. Φιλοφρόνηση για αντικείμενο, συμμετρικές σχέσεις (-P, -D)⁸: Ο ομιλητής απαντά στη φιλοφρόνηση κοντινού του φίλου, για ένα ρούχο που ο δεύτερος έφτιαξε και του το έδωσε (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D).
(ρούχο)

⁶ Βλ. Παράρτημα 2, σελ. 52.

⁷ Βλ. Παράρτημα 3, σελ. 54.

⁸Τα P και D συμβολίζουν τα Power και Distance αντίστοιχα. Ειδικότερα, οι σχέσεις των ομιλητών υπολογίζονται βάσει Ισχύος (Power), που αναφέρεται στην ιεραρχία στις σχέσεις των ομιλητών και Απόστασης (Distance), που αναφέρεται στην κοινωνική απόσταση μεταξύ των ομιλητών (Κανάκης 2007: 256). Όταν και οι δύο μεταβλητές είναι αρνητικές, οι σχέσεις χαρακτηρίζονται ως συμμετρικές, ενώ όταν είναι θετικές, οι σχέσεις χαρακτηρίζονται ως ασύμμετρες.

2. Φιλοφρόνηση για αντικείμενο, ασύμμετρες σχέσεις (+P, +D): Ο ομιλητής απαντά στη φιλοφρόνηση του καθηγητή του για ένα γλυκό που ο πρώτος ετοίμασε για τον δεύτερο (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, +P, +D).
(γλυκό)
3. Φιλοφρόνηση για αντικείμενο, συμμετρικές σχέσεις (-P, -D): Ο ομιλητής απαντά στη φιλοφρόνηση κοντινού του φίλου, για ένα δείπνο που ετοίμασε ο πρώτος για τον δεύτερο (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, -P, -D).
(φαγητό)
4. Φιλοφρόνηση για αντικείμενο, ασύμμετρες σχέσεις (+P, +D): Ο ομιλητής απαντά στη φιλοφρόνηση του διευθυντή του, για μια μπλούζα που ο δεύτερος έκανε δώρο στους υπαλλήλους (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, +P, +D).
(μπλούζα)

Οι περιστάσεις αυτές ακολουθούν μια συγκεκριμένη λογική, που προήλθε ως συνδυασμός πολλών παραγόντων. Ειδικότερα, αρχικά υπήρξε η σκέψη οι υπό εξέταση περιπτώσεις να είναι 2 καταστάσεις +P, +D, 2 καταστάσεις -P, -D και 2 -P, +D, ώστε να καλύπτεται όλο το φάσμα των σχέσεων ανάμεσα στους συνομιλητές. Ωστόσο, κάτι τέτοιο θα ήταν εξαιρετικά χρονοβόρο και η υλοποίησή του δε θα ήταν εφικτή στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας. Επομένως, υπήρξε αλλαγή προσανατολισμού, κάτι που βέβαια οδήγησε σε προβληματισμό. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκε δίλημμα σχετικά με το αν οι υπό εξέταση περιστάσεις θα είναι 2 -P, -D και 2 +P, +D ή αν θα υπάρξει περιορισμός σε σχέσεις οικειότητας μόνο και, συγκεκριμένα, σε 3 περιστάσεις οικειότητας: στη μια το αντικείμενο της φιλοφρόνησης να είναι η εξωτερική εμφάνιση γενικά (π.χ. *Κούκλα είσαι!*), στην άλλη κάτι που φοράει/ κρατάει/ έχει ο συνομιλητής (π.χ. *Τέλειο το πουκάμισό σου!*) και στην άλλη, κάτι που ο τελευταίος έφτιαξε (π.χ. *Εξαιρετικό το κέικ σου!*).

Η δεύτερη εκδοχή εν τέλει απορρίφθηκε, προκειμένου να αποφευχθεί η ενδεχόμενη μονοτονία των απαντήσεων, εφόσον οι σχέσεις ανάμεσα στους συνομιλητές θα ήταν μόνο συμμετρικές. Έτσι, τελικά οι υπό εξέταση περιστάσεις είναι 2 συμμετρικές και 2 ασύμμετρες καταστάσεις, που έχουν πάνω- κάτω την ίδια λογική. Δηλαδή, στις Περιστάσεις 1 (ρούχο) και 4 (μπλούζα), το αντικείμενο φιλοφρόνησης σχετίζεται με κάποιον τρόπο με το άτομο που απευθύνει τη φιλοφρόνηση, ενώ στις Περιστάσεις 2 (γλυκό) και 3 (φαγητό) δε συμβαίνει αυτό.

Ειδικότερα, ουσιαστικά εξετάζονται δύο περιπτώσεις: είτε το αντικείμενο φιλοφρόνησης του ακροατή να έχει δημιουργηθεί από τον ίδιο (Περιστάσεις 2 και 3: γλυκό και φαγητό αντίστοιχα) είτε το αντικείμενο φιλοφρόνησης του ακροατή να έχει δημιουργηθεί/ προκληθεί από τον συνομιλητή (Περιστάσεις 1 και 4: ρούχο και μπλούζα αντίστοιχα). Σε κάθε μια από τις δύο περιπτώσεις ανήκουν δύο υποπεριπτώσεις, ώστε να εξεταστούν και οι συμμετρικές (Περιστάσεις 1 και 3) και οι ασύμμετρες (περιστάσεις 2 και 4) σχέσεις.

2.3. Ανάλυση των δεδομένων στο SPSS⁹

Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με το πρόγραμμα SPSS. Για κάθε έλεγχο που ενδιαφέρει, αρχικά παρουσιάζεται ένας πίνακας συχνοτήτων, που δείχνει πόσες φορές παρατηρείται η εκάστοτε κατηγορία, ανάλογα με τη μεταβλητή που μας ενδιαφέρει. Για παράδειγμα, πόσα «ευχαριστώ» παρατηρούνται ως απάντηση στη φιλοφρόνηση στους φυσικούς και πόσα στους μη φυσικούς ομιλητές. Η αντιπαραβολική παρουσίαση αυτή των δεδομένων γίνεται με τη χρήση του πίνακα συνάφειας (crosstab). Οι δύο μεταβλητές που αντιπαραβάλλονται στον πίνακα αυτόν είναι άλλοτε και οι δύο κατηγορικές¹⁰ και άλλοτε η μια κατηγορική και η άλλη ποσοτική¹¹. Στην περίπτωση που και οι δύο μεταβλητές είναι κατηγορικές, το τεστ που ενδείκνυται προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υπάρχει σχέση μεταξύ τους, είναι το χ^2 ως έλεγχος ανεξαρτησίας¹². Στην περίπτωση που η μια μεταβλητή είναι κατηγορική και η άλλη ποσοτική, κρίνεται αρχικά απαραίτητο να γίνεται έλεγχος κανονικότητας της κατανομής. Δηλαδή, να διαπιστώνεται εάν οι τιμές κατανέμονται ομοιόμορφα γύρω από μια μέση τιμή, εάν υπάρχει δηλαδή συμμετρία. Εάν αυτό δε συμβαίνει, τότε ενδείκνυται κάποιο μη παραμετρικό τεστ¹³. Στην παρούσα έρευνα, οι κατανομές δεν

⁹ Η εξήγηση της καταχώρισης και της ανάλυσης των δεδομένων της έρευνας στο SPSS εδώ γίνεται με βάση τον συνδυασμό πληροφοριών από το εγχειρίδιο του Τσαγρή (2014), αλλά και από το πακέτο σημειώσεων για το μάθημα «Γλώσσα και Στατιστική», που παραδόθηκε στο πλαίσιο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Η διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας», κατά το χειμερινό εξάμηνο σπουδών 2017- 2018, στο Γ' εξάμηνο σπουδών.

¹⁰ Οι τιμές τους εκφράζονται με λέξεις (για παράδειγμα, οι κατηγορίες απαντήσεων στη φιλοφρόνηση).

¹¹ Οι τιμές τους εκφράζονται με αριθμούς (για παράδειγμα, πόσες στρατηγικές χρησιμοποιεί ο κάθε συμμετέχων).

¹² Εάν το δείγμα είναι ένα (για παράδειγμα, μόνο φυσικοί ομιλητές), το τεστ που ενδείκνυται είναι το χ^2 ως δείκτης προσαρμογής. Στην παρούσα έρευνα, όμως, τα δείγματα είναι δύο: φυσικοί και μη φυσικοί ομιλητές.

¹³ Υπάρχουν και τα παραμετρικά τεστ, αλλά εκείνα αφορούν την κανονική κατανομή.

ήταν ποτέ κανονικές¹⁴, άρα τα τεστ ήταν πάντα μη παραμετρικά. Συγκεκριμένα, το τεστ που κατά βάση χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές για την παρούσα μελέτη ήταν το Mann- Whitney U, καθώς τα δείγματα ήταν ανεξάρτητα, δηλαδή κάθε συμμετέχων συμμετείχε μόνο μια φορά, δίνοντας τις απαντήσεις του σε κάθε μια από τις περιστάσεις που καλούνταν να αντιμετωπίσει¹⁵. Με βάση τα αποτελέσματα του τεστ αυτού, γινόταν η επιβεβαίωση ή η απόρριψη των αρχικών υποθέσεων. Ειδικότερα, η μηδενική υπόθεση (H0) ήταν πάντα ότι οι εκάστοτε μεταβλητές δεν σχετίζονταν μεταξύ τους, ενώ η υπόθεση του ερευνητή (H1) ήταν ότι υπάρχει σχέση ανάμεσα στις δύο υπό εξέταση μεταβλητές. Επομένως, εάν η τιμή των τεστ ήταν $< 0,05$, η μηδενική υπόθεση απορριπτόταν, ενώ αν ήταν $> 0,05$, η μηδενική υπόθεση επιβεβαιωνόταν.

2.4. DCT- φυσικά δεδομένα¹⁶

Όπως προαναφέρθηκε, το κύριο όργανο της έρευνας αυτής είναι το DCT. Τα δεδομένα, δηλαδή, δεν προέρχονται από αυθεντικούς διαλόγους (natural data), όπως θα ήταν το ιδανικό προκειμένου να αποτυπωθεί η εναλλαγή των ρόλων (turn- taking) των ομιλητών και οι στρατηγικές διαπραγμάτευσης που χαρακτηρίζουν τον αυθεντικό διάλογο. Κάτι τέτοιο στερεί από τα δεδομένα την πλήρη αυθεντικότητα, ωστόσο δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι το DCT δεν είναι αποτελεσματική και αξιόπιστη μέθοδος. Αντιθέτως, πολλές έρευνες έχουν δείξει ότι τα δεδομένα που έχουν εκμαιευθεί από DCT συνάδουν με τα φυσικά δεδομένα, τουλάχιστον στα βασικά μοτίβα (Billmyer & Varghese 2000: 518).

Εξάλλου, στα φυσικά δεδομένα υπάρχουν δύο σημαντικοί περιορισμοί: οι μεταβλητές του περικειμένου δεν μπορούν να ελεγχθούν και, επίσης, η ύπαρξη μιας συγκεκριμένης γλωσσικής πράξης δεν μπορεί να προβλεφθεί (Gass & Houck 1999: 25, Ogiermann 2009: 67-70), όπως αναφέρει η Bella (2016: 63). Επιπλέον, όπως αναφέρει ο Kasper (2000: 320), όταν η έρευνα επικεντρώνεται σε ένα συγκεκριμένο

¹⁴ Αυτό διαπιστώνεται κάθε φορά από τον έλεγχο κανονικότητας μέσω του SPSS. Εάν $p < 0,05$ (κάτι που ίσχυε όλες τις φορές), τότε η κατανομή δεν είναι κανονική και το αποτέλεσμα είναι στατιστικά σημαντικό. Στον Πίνακα όπου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα αυτά, υπάρχουν δύο p: το Kolmogorov- Smirnov και το Shapiro- Wilk. Εάν οι συμμετέχοντες στο δείγμα είναι λιγότεροι ή ίσοι με 40 (κάτι που ισχύει στην παρούσα έρευνα, αφού το κάθε ένα από τα δύο δείγματα περιλαμβάνει 40 συμμετέχοντες), λαμβάνεται υπόψη το p του Shapiro- Wilk.

¹⁵ Υπάρχουν και τα εξαρτημένα δείγματα, όπου όλα τα άτομα συμμετέχουν σε όλες τις συνθήκες, κάτι που δεν παρατηρήθηκε εδώ.

¹⁶ Η σύγκριση DCT- φυσικών δεδομένων, από το σημείο αυτό και μέχρι το τέλος του κεφαλαίου 2.4, ακολουθεί το πρότυπο της ανάλυσης της Bella (2016: 62- 63).

πραγματολογικό στοιχείο, όπως, στην προκειμένη περίπτωση, στη γλωσσική πράξη της απάντησης στη φιλοφρόνηση, ενδέχεται να χρειαστεί ένα τεράστιο ποσό αυθεντικών δεδομένων, ώστε να συγκεντρωθούν εν τέλει ικανοποιητικά στοιχεία για το υπό εξέταση φαινόμενο. Όπως γίνεται αντιληπτό, κάτι τέτοιο θα ήταν ανέφικτο στο χρονικό πλαίσιο εντός του οποίου έπρεπε να περατωθεί η διπλωματική εργασία.

Επιπλέον, εάν το υπό εξέταση φαινόμενο είναι μια γλωσσική πράξη που συνήθως πραγματώνεται με μια μόνο συνεισφορά, η συλλογή φυσικών δεδομένων δεν είναι απαραίτητη και, μάλιστα, δεν ενδείκνυται, καθώς εγκυμονεί τον κίνδυνο να επεκτείνει αφύσικα τον διάλογο (Ogiermann 2009: 78). Πράγματι, στην ελληνική νόρμα υπάρχει το στοιχείο της επιμονής. Για παράδειγμα, εάν το υπό εξέταση φαινόμενο ήταν η γλωσσική πράξη της πρόσκλησης, ίσως το DCT να μην ήταν η πιο κατάλληλη μέθοδος, καθώς σε περίπτωση άρνησης της πρόσκλησης από τον συνομιλητή, ο ομιλητής θα έπρεπε να επιμείνει και ο συνομιλητής να αρνηθεί εκ νέου ή να αποδεχτεί εν τέλει την πρόσκληση. Επίσης, ίσως να υπήρχε εκ νέου επιμονή του ομιλητή έπειτα και από τη δεύτερη απόρριψη της πρόσκλησης. Δεν είναι, λοιπόν, εύκολο όλα αυτά να προβλεφθούν και να δοθούν γραπτώς με οδηγίες. Στην περίπτωση, όμως, της φιλοφρόνησης και της απάντησης σε αυτή, ο ομιλητής συμμετέχει στον διάλογο με μια μόνο συνεισφορά και το ίδιο και ο συνομιλητής του. Επομένως, δε δημιουργείται κάποιο αντίστοιχο πρόβλημα.

Έτσι, το DCT στην προκειμένη περίπτωση επιλέχθηκε ως το επαρκέστερο όργανο για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας. Βέβαια, το γεγονός ότι, σύμφωνα με τις προγενέστερες μελέτες, το DCT είναι ένα αξιόπιστο εργαλείο, δεν αναιρεί το ότι τα προερχόμενα από DCT δεδομένα υπόκεινται σε σοβαρούς περιορισμούς, ο πιο προφανής από τους οποίους είναι πως δε γίνεται να αντικατοπτρίζουν ακριβώς την αυθεντική ομιλία (Ogiermann 2009: 68).

Σε πολλές περιπτώσεις, προκειμένου να ξεπεραστούν οι περιορισμοί του DCT, χρησιμοποιούνται οι λεκτικές αναφορές (verbal reports), δηλαδή συμπληρωματικές ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες στην έρευνα, ώστε να διευκρινιστούν ζητήματα όπως το τι τους δυσκόλεψε στην κατάσταση την οποία κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν, τι ακριβώς σκέφτονταν, αν θεωρούν ότι τα πήγαν καλά κ.λπ. Ωστόσο, στην παρούσα έρευνα αυτό δε συνέβη, λόγω χρονικού πλαισίου εντός του οποίου η έρευνα έπρεπε να περατωθεί. Το DCT υιοθετείται ως μέθοδος, με πλήρη συνειδητοποίηση της αξιοπιστίας του, αλλά και των περιορισμών του.

3. Αποτελέσματα

3.1. Κατηγοριοποίηση απαντήσεων στη φιλοφρόνηση για τα ελληνικά (Κύριες Πράξεις και Υποστηρικτικές Κινήσεις)

Η κατηγοριοποίηση των απαντήσεων στη φιλοφρόνηση για τα ελληνικά παρουσιάζεται στον Πίνακα 1 παρακάτω και αποτελεί συνδυασμό ταξινομήσεων. Συγκεκριμένα, βασίζεται στην ταξινόμηση του Herbert (1986) και υπάρχουν προσθήκες από την ταξινόμηση του Al- Azzawi (2011). Οι προσθήκες επιλέχθηκαν από την τελευταία, καθώς αυτή περιλαμβάνει όλα τα είδη απαντήσεων που έχουν καταγραφεί από τους προηγούμενους μελετητές και είναι και πιο πρόσφατη. Στην κατηγοριοποίηση του Herbert, λοιπόν, προστέθηκαν από Al- Azzawi ο *Υποβιβασμός του επαίνου* (praise downgrade) και το *Πληροφοριακό σχόλιο* (informative comment).

Ο *Υποβιβασμός του επαίνου* μοιάζει με τη *Μείωση* (scale down) του Herbert, ωστόσο πρόκειται για διακριτές κατηγορίες και η διαφορά έγκειται στο ότι με τον *Υποβιβασμό* ο ομιλητής συμφωνεί με τη φιλοφρόνηση και απλά χαμηλώνει κάπως την ισχύ της (-Νομίζω ότι αυτό είναι το καλύτερο σοκολατένιο κέικ στο Εδιμβούργο. -*Ναι. Είναι πολύ καλό, έτσι δεν είναι;*)¹⁷, ενώ με τη *Μείωση* ο ομιλητής δε συμφωνεί με τη φιλοφρόνηση (-Μου αρέσει το πουκάμισό σου. -*Είναι πραγματικά αρκετά παλιό*). Με τις κατηγορίες αυτές μοιάζει και η κατηγορία της *Επιφύλαξης* (qualification), όμως εδώ η επιφύλαξη για την ισχύ της φιλοφρόνησης γίνεται συνήθως αντιληπτή με λέξεις όπως αντιθετικοί σύνδεσμοι (-Ωραίο κούρεμα! - *Ευχαριστώ, αλλά ίσως είναι λίγο κοντό*). Σε παρεμφερές πλαίσιο κινείται και η *Διαφωνία* (disagreement), εδώ όμως ο ομιλητής διαφωνεί κάθετα με το περιεχόμενο της φιλοφρόνησης (-Είσαι πολύ καλός άνθρωπος, Γιάννη. -*Όχι, δεν είμαι*).

Στο *Πληροφοριακό σχόλιο* ο ομιλητής παρέχει επιπλέον πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο φιλοφρόνησης. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει ο Al- Azzawi (2011: 122), ο ομιλητής αποπροσωποποιεί την ισχύ της φιλοφρόνησης με το να δίνει μη προσωποποιημένες πληροφορίες (-Φαίνεσαι τέλεια! Το εννοώ. Φαίνεσαι υπέροχη. - *Δεν μπορώ να πιστέψω ότι γίνομαι 54. Ακούγεται πολύ μεγάλο το νούμερο. Θυμάμαι σαν τώρα τα 30ά μου γενέθλια*).

¹⁷ Τα παραδείγματα της ανάλυσης πριν τον συγκεντρωτικό Πίνακα 1 προέρχονται όλα από την έρευνα του Al- Azzawi (2011) κι έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά.

Ομοιότητες παρουσιάζουν και οι κατηγορίες *Συμφωνία με σχόλιο* (comment agreement) και *Σχόλιο για την ιστορία του αντικειμένου* (comment history). Ωστόσο, στην πρώτη περίπτωση ο ομιλητής αποδέχεται τη φιλοφρόνηση με έκφραση ευγνωμοσύνης και προσθέτει σχετικά σχόλια για αυτό το οποίο έγινε αντικείμενο φιλοφρόνησης (-Φαίνεσαι πολύ όμορφη! -Ω σε ευχαριστώ. Είναι επειδή διδάσκω.), ενώ στη δεύτερη περίπτωση ο ομιλητής συμφωνεί με το περιεχόμενο της φιλοφρόνησης και προσθέτει μια ιστορία γύρω από το αντικείμενο/ την ιδιότητα που επαινείται (-Το χρώμα αυτού του μπολ είναι φανταστικό. Έκανες καλή επιλογή! -Το ξέρω. Έχω ήδη ένα και αρέσει σε όλους τους φίλους μου, οπότε αγοράζω ένα για τον καθένα. Πάντα μου κάνουν φιλοφρονήσεις γι' αυτό).

Όσον αφορά την *Αναβάθμιση του επαίνου* (praise upgrade), ο ομιλητής δεν αποδέχεται απλά τη φιλοφρόνηση, αλλά τη θεωρεί ανεπαρκή κι έτσι, την τονίζει προσθέτοντας περαιτέρω θετικά στοιχεία (-Φαίνεσαι πολύ ωραίος σήμερα Ματ. -Φυσικά!). Ο Herbert (1989: 13) παρατηρεί ότι αυτό συμβαίνει όταν η σχέση μεταξύ του ομιλητή και του ακροατή είναι στενή και η διάθεση είναι περιπαικτική.

Σχετικά με την κατηγορία της *Ερώτησης* (question), ο αποδέκτης της φιλοφρόνησης απαντά με μια ερώτηση (-Φαίνεσαι πραγματικά καλά σήμερα! -Αλήθεια;). Αυτό, σύμφωνα με τους Valdes και Pino (1981: 61), δείχνει την αβεβαιότητα του αποδέκτη της φιλοφρόνησης για τη θετική αξιολόγηση που έγινε από τον συνομιλητή του κι έτσι, προβάλλεται η μετριοφροσύνη του.

Επιπλέον, με την κατηγορία της *Αγνόησης* (ignore), ο ομιλητής δεν απαντά στη φιλοφρόνηση και προσπαθεί να αλλάξει το θέμα της σε κάτι άλλο (-Μου αρέσει το φόρεμά σου. -Άκουσα ότι δεν ήσουν καλά τον τελευταίο καιρό. Αισθάνεσαι καλά τώρα λοιπόν;).

Συν τοις άλλοις, υπάρχει φυσικά και τροποποίηση των κατηγοριοποιήσεων, ούτως ώστε αυτές να ταιριάζουν στα ελληνικά δεδομένα. Δηλαδή, δε συμπεριλήφθηκε στην ταξινόμηση για τα ελληνικά η κατηγορία της *Μη επιβεβαίωσης παραλαβής/ Σιγής* (No Acknowledgement) του Herbert, καθώς κάτι τέτοιο δεν παρατηρήθηκε, λόγω και της φύσης της έρευνας, που είχε ως όργανο DCT και όχι, για παράδειγμα, κάποιο παιχνίδι ρόλων (role-play). Η προαναφερθείσα κατηγορία είναι διαφορετική από την κατηγορία της *Αγνόησης*, καθώς στην *Αγνόηση*, όπως φάνηκε και στην προηγούμενη παράγραφο, ο ομιλητής απαντά στον συνομιλητή του, αλλά παράγει εκφώνημα μη σχετικό με τη φιλοφρόνηση, προσπαθώντας έτσι να αλλάξει το θέμα. Αντιθέτως, στην κατηγορία της *Μη επιβεβαίωσης παραλαβής*, ο

ομιλητής δίνει μια ένδειξη ότι δεν άκουσε τη φιλοφρόνηση είτε επιλέγει να μην απαντήσει σε αυτή (για παράδειγμα, σιωπή ή γέλιο). Σημαντικό είναι και να διευκρινιστεί ότι στις Περιστάσεις 1 (ρούχο) και 4 (μπλούζα) υπάρχουν πολλές απαντήσεις όπου ο ομιλητής που δέχτηκε τη φιλοφρόνηση για το «δώρο» που του έκαναν αναφέρει ότι έχει γούστο/ ταλέντο αυτός που του έκανε το δώρο. Αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί και ως *Μεταβίβαση ευσήμων* (shift credit/ reassignment¹⁸) (- Αυτή η μπλούζα είναι υπέροχη! -*Η μαμά μου την έπλεξε*), ωστόσο εδώ νοείται ως *Ανταπόδοση* (return), αφού τα εύσημα μεταβιβάζονται στο άτομο το οποίο έκανε τη φιλοφρόνηση.

Οι 3 ομάδες στις οποίες μπορούν να χωριστούν οι ανωτέρω απαντήσεις ακολουθούν την ταξινόμηση του Al- Azzawi. Δηλαδή, ως *Συμφωνία* (Agreement) νοούνται οι κατηγορίες 1- 7 του Πίνακα 1, ως *Μη Συμφωνία* (Non- agreement) οι κατηγορίες 8- 11 του ίδιου πίνακα και ως *Υπεκφυγή* (Evasion) οι κατηγορίες 12- 14. Η κατηγορία 14 είναι η περίπτωση κατά την οποία ο ομιλητής δε χρησιμοποιεί καμία κύρια πράξη, αλλά μόνο υποστηρικτικές κινήσεις, διάκριση η οποία αναλύεται αμέσως παρακάτω.

Στο σημείο αυτό, λοιπόν, θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι απαντήσεις στις φιλοφρονήσεις χωρίστηκαν σε κύριες πράξεις (Head Acts) και υποστηρικτικές κινήσεις (Supportive Moves). Ως κύριες πράξεις νοούνται οι «βασικές στρατηγικές» (στην παρούσα έρευνα, οι κατηγοριοποιήσεις απαντήσεων που προαναφέρθηκαν και φαίνονται και στον Πίνακα 1), ενώ ως υποστηρικτικές κινήσεις τα «περιφερειακά στοιχεία που προηγούνται ή έπονται των κύριων πράξεων» (Πίνακας 2) (Μπέλλα 2014: 268). Ο διαχωρισμός αυτός αφορούσε πρωταρχικά την πραγμάτωση των Αιτημάτων (Blum- Kulka & Ohlstein 1984), κάτι που αναλύεται διεξοδικότερα κάτω από τον Πίνακα 1.

Παραθέτοντας ένα σχετικό με την έρευνα παράδειγμα, προκειμένου η διάκριση κύριας πράξης- υποστηρικτικής κίνησης να γίνει πιο αντιληπτή, μπορεί κανείς να σκεφτεί ότι και η ίδια η Φιλοφρόνηση μπορεί να αποτελέσει υποστηρικτική κίνηση για ένα Αίτημα.

Δηλαδή:

- *Εσύ που είσαι πολύ καλή κοπέλα* (φιλοφρόνηση ως υποστηρικτική κίνηση), *μπορείς να με πετάξεις μέχρι το σπίτι μου* (αίτημα ως κύρια πράξη);

¹⁸ Στον Al- Azzawi (2011) αναφέρεται ως *shift credit* και στον Herbert (1986) ως *reassignment*.

Η έρευνα αυτή δεν ασχολείται με το αν η κύρια πράξη είναι άμεση, συμβατικά έμμεση ή μη συμβατικά έμμεση¹⁹. Επιπλέον, ως υποστηρικτικές στην κύρια πράξη της απάντησης στη φιλοφρόνηση κινήσεις εξετάζονται μόνο οι εξωτερικοί τροποποιητές και όχι, για παράδειγμα, οι λεξικοί μετριαστές (-Σε ευχαριστώ πολύ, γλυκιά μου!).

Τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται στον Πίνακα 1 προέρχονται από τα δεδομένα της έρευνας. Μέσα στην παρένθεση αναγράφεται από ποια περίπτωση προέρχεται το κάθε παράδειγμα. Στον Πίνακα 1 παρατίθεται και η αγγλική ονομασία των όρων, στο εξής όμως θα χρησιμοποιούνται μόνο οι ελληνικοί όροι.

Πίνακας 1. Απαντήσεις στη Φιλοφρόνηση. Κύριες Πράξεις (Head Acts)

1. Ένδειξη ευγνωμοσύνης (appreciation token)	<i>Ευχαριστώ πολύ! (1)</i>
2. Συμφωνία με σχόλιο (comment agreement)	<i>Σας ευχαριστώ πολύ. Τον ελεύθερό μου χρόνο μου αρέσει να φτιάχνω γλυκά. (2)</i>
3. Αναβάθμιση επαίνου (praise upgrade)	<i>Ε καλά τώρα, αφού το 'χω. (3)</i>
4. Υποβιβασμός επαίνου (praise downgrade)	<i>Εντάξει, τα παραλέτε. (2)</i>
5. Ιστορία του αντικειμένου (comment history)	<i>Σας ευχαριστώ πολύ, χθες δοκίμασα να το φτιάξω για πρώτη φορά. (2)</i>
6. Ανταπόδοση (return)	<i>Σας ευχαριστώ πολύ, έχετε ωραίο γούστο. (4)</i>
7. Μεταβίβαση ευσήμων (shift credit/reassignment)	<i>Ευχαριστώ, έχω μια καλή μητέρα ως δασκάλα γλυκών. (2)</i>
8. Μείωση (scale down)	<i>Έλα ρε, με κοροϊδεύεις! (3)</i>
9. Ερώτηση (question)	<i>Αλήθεια; Σε ευχαριστώ πολύ! (1)</i>
10. Διαφωνία (disagreement)	<i>Όχι, δεν έχω (ταλέντο). Έγινε πρώτη φορά. (2)</i>
11. Επιφύλαξη (qualification)	<i>Ευχαριστώ για τα καλά σας λόγια, αλλά δεν είμαι τόσο καλή. (2)</i>
12. Πληροφοριακό σχόλιο (informative comment)	<i>Απαραίτητο το γλυκό κατά τη συγγραφή. (2)</i>
13. Αγνόηση (ignore)	<i>Καλημέρα! (4)</i>
14. Μόνο υποστηρικτική κίνηση	

Όσον αφορά τις υποστηρικτικές κινήσεις στην απάντηση στη φιλοφρόνηση, δεν εντοπίστηκε κάποια έρευνα που να τις μελετά. Όπως δείχνει η βιβλιογραφία, οι υποστηρικτικές κινήσεις έχουν κυρίως μελετηθεί στα αιτήματα και στις απολογίες. Έτσι, στον Πίνακα 2 προτείνεται μια λίστα υποστηρικτικών κινήσεων για την

¹⁹ Ο διαχωρισμός αυτός αναφέρεται στην Μπέλλα (2014: 268).

απάντηση στη φιλοφρόνηση στα ελληνικά, βασισμένη σε ταξινομήσεις άλλων ερευνών. Συγκεκριμένα, βάση της πρότασης αποτελεί η ανάλυση Blum- Kulka και Ohlstein (1984) για αιτήματα και απολογίες στο πρότζεκτ CCSARP (Cross- Cultural Study of Speech Act Realization Patterns). Εκεί εντοπίζεται η κατηγορία *Grounder*, που αφορά και την παρούσα έρευνα. Αναφέρεται, βέβαια, στα αιτήματα. Δηλαδή, παρέχεται ένας λόγος για τον οποίο κάποιος προβαίνει σε αίτημα, μια δικαιολογία (*Έχασα το μάθημα χθες, μπορώ να δανειστώ τις σημειώσεις σου;*)²⁰. Ο όρος μεταφράστηκε ως *Λόγος αποδοχής* της φιλοφρόνησης (*-Για να το λες, κάτι θα ξέρεις*).

Όσον αφορά την *Υπόσχεση ανταμοιβής/ ανταπόδοσης*, έχει μεταφραστεί ο όρος *Promise of reward* (Sattar & Farnia 2014: 40) ή αλλιώς *Compensation* (Ogierman 2009: 206). Στις προαναφερθείσες έρευνες, ο όρος αφορά και πάλι αιτήματα (π.χ. Θα μπορούσες να με πας στο σπίτι; *Θα σου πληρώσω τη βενζίνη*)²¹, αλλά βρίσκει εφαρμογή και στην απάντηση στη φιλοφρόνηση, καθώς στις Περιστάσεις 1 (ρούχο) και 4 (μπλούζα), το αντικείμενο φιλοφρόνησης είναι ουσιαστικά ένα δώρο του ατόμου το οποίο κάνει τη φιλοφρόνηση προς το άτομο στο οποίο την απευθύνει. Έτσι, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το δεύτερο άτομο είναι πλέον «υποχρεωμένο» (*-Σου χρωστάω!*).

Με την *Υπόσχεση ανταμοιβής/ ανταπόδοσης* μοιάζει η *Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης*. Δεν είναι, όμως, το ίδιο, καθώς η *Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης* αφορά μόνο τις Περιστάσεις 2 (γλυκό) και 3 (φαγητό), όπου ο ομιλητής έχει φτιάξει κάτι (γλυκό και φαγητό αντίστοιχα), του κάνουν φιλοφρόνηση για αυτό και εκείνος δηλώνει πως θα ξαναφέρει γλυκό/ θα ξανακαλέσει στο σπίτι του για φαγητό (*-Σε ευχαριστώ πολύ. Θα το επαναλάβουμε!*). Ο όρος που χρησιμοποιήθηκε για τα ελληνικά είναι εμπνευσμένος από την Bella (2016: 64). Πρόκειται για τον όρο *negotiating repetition of the event* που, στη συγκεκριμένη έρευνα, παρουσιάζεται ως υποστηρικτική κίνηση για την απάντηση στην ευχαριστία. Εκεί ο ομιλητής εκφράζει την ευγνωμοσύνη του, εφόσον αποδέχθηκε μια πρόσκληση, παρευρέθη στο σπίτι του φίλου του και πέρασε καλά. Ο αποδέκτης της ευχαριστίας, λοιπόν, απαντά παράγοντας εκφώνημα του τύπου «Να το ξανακανονίσουμε».

²⁰ Το παράδειγμα αυτό προέρχεται από την έρευνα Blum- Kulka & Ohlstein (1984: 205) κι έχει μεταφραστεί στα ελληνικά.

²¹ Το παράδειγμα αυτό προέρχεται από την έρευνα Farnia & Sattar (2014: 40) κι έχει μεταφραστεί στα ελληνικά.

Στην έρευνα της Bella για την απάντηση στην ευχαριστία βασίζονται και οι υπόλοιποι όροι των υποστηρικτικών κινήσεων στην παρούσα έρευνα. Ειδικότερα, η *Ευχή* (well- wishing) (-*Να είσαι καλά!*), ο *Αστεϊσμός/ το Χιούμορ* (joking) (-*Με την εργασία να δούμε αν έχω κι εκεί ταλέντο!*), το *Θετικό αίσθημα* (positive feelings) (-*Χαίρομαι πολύ που σου αρέσει!*) και η *Επανάληψη της φιλοφρόνησης* (repeating compliment)²². Το τελευταίο, αν και οι συνθήκες στις οποίες παρατηρήθηκε στην ανωτέρω έρευνα²³ ήταν διαφορετικές από τις συνθήκες της περίπτωσης της παρούσας εργασίας, παρατηρείται και στα δεδομένα της διπλωματικής αυτής εργασίας, καθώς κάποιες φορές (και μόνο στις Περιπτώσεις 1 (ρούχο) και 4 (μπλούζα) όπου το αντικείμενο φιλοφρόνησης είναι «δώρο» του συνομιλητή), ο αποδέκτης της φιλοφρόνησης επαναλαμβάνει τη φιλοφρόνηση, αλλά όχι ως αναβάθμιση του επαίνου για τον ίδιο. Το κάνει δείχνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι συμφωνεί με τον συνομιλητή του, που έχει ταλέντο (Περίσταση 1, ρούχο) ή γούστο (Περίσταση 4, μπλούζα) (-*Πω, ναι. Τέλειο είναι! Ευχαριστώ πολύ!*).

Τέλος, το *Αίσθημα ντροπής* (-*Με κάνεις και κοκκινίζω!*), το *Αίτημα* (-*Βοήθησέ με τώρα με το μάζεμα!*) και η *Πρόταση* (-*Τι θέλεις να κάνουμε τώρα; Να πάμε έξω;*) προστέθηκαν στη λίστα λόγω των δεδομένων της παρούσας έρευνας. Τα δύο τελευταία, βέβαια, είναι ιδιάζουσες περιπτώσεις. Παρατηρούνται όλα στην Περίσταση 3 (φαγητό), όπου εκείνος που απαντά στη φιλοφρόνηση έχει μαγειρέψει/ προσφέρει σε αυτόν που του την απηύθυνε. Επίσης, οι σχέσεις είναι συμμετρικές και δικαιολογείται ένα εκφώνημα του τύπου «*Βοήθησέ με τώρα με το μάζεμα*» ως συμπλήρωμα της απάντησης στη φιλοφρόνηση. Η περίπτωση δικαιολογεί και τη μοναδική *Πρόταση* που υπάρχει στα δεδομένα. Όσον αφορά το *Αίτημα*, εντοπίζεται ένα και στην Περίσταση 4 (μπλούζα), αλλά γίνεται από μη φυσικό ομιλητή και θα αναλυθεί παρακάτω. Τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται στον Πίνακα 2 προέρχονται από τα δεδομένα της έρευνας. Στον Πίνακα 2 παρατίθεται και πάλι και η αγγλική ονομασία των όρων, ωστόσο, από εδώ και στο εξής, θα χρησιμοποιούνται μόνο οι ελληνικοί όροι.

²² Οι όροι έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά και προέρχονται από την έρευνα της Bella (2016: 64), όπου υπάρχουν και παραδείγματα για την κάθε κατηγορία.

²³ Στην Bella (2016: 72) ο ομιλητής 1 ευχαριστεί τον ομιλητή 2 για τη φιλοφρόνηση που του απηύθυνε ο τελευταίος. Έτσι, ο δεύτερος του απευθύνει τη φιλοφρόνηση για δεύτερη φορά.

Πίνακας 2. Υποστηρικτικές κινήσεις στην απάντηση στη φιλοφρόνηση

1. Υπόσχεση ανταμοιβής/ ανταπόδοσης (Promise of reward)	<i>Σου χρωστάω!</i>
2. Επανάληψη φιλοφρόνησης (Repeating compliment)	<i>Πω ναι, τέλειο είναι. Ευχαριστώ πολύ!</i>
3. Λόγος αποδοχής (Grounder)	<i>Για να το λες, κάτι θα ξέρεις.</i>
4. Αίσθημα ντροπής	<i>Με κάνεις και κοκκινίζω!</i>
5. Ευχή (Well- wishing)	<i>Να είσαι καλά!</i>
6. Αστεϊσμός/ Χιούμορ (Joking)	<i>Με την εργασία να δούμε αν έχω κι εκεί ταλέντο!</i>
7. Θετικό αίσθημα (Positive feelings)	<i>Χαίρομαι πολύ που σου αρέσει!</i>
8. Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης	<i>Σε ευχαριστώ πολύ. Θα το επαναλάβουμε!</i>
9. Αίτημα	<i>Βοήθησέ με τώρα με το μάξιμα!</i>
10. Πρόταση	<i>Τι θέλεις να κάνουμε τώρα; Να πάμε έξω;</i>

Στον Πίνακα 3 παρακάτω, παρουσιάζονται οι υποστηρικτικές κινήσεις που παρατηρήθηκαν ανά περίπτωση.

Πίνακας 3. Υποστηρικτικές κινήσεις ανά περίπτωση

Περίσταση 1: ρούχο (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D)	1. Υπόσχεση ανταμοιβής/ ανταπόδοσης 2. Επανάληψη φιλοφρόνησης 3. Λόγος αποδοχής 4. Αίσθημα ντροπής 5. Ευχή
Περίσταση 2: γλυκό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, +P, +D)	1. Αστεϊσμός/ Χιούμορ 2. Ευχή 3. Θετικό αίσθημα 4. Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης
Περίσταση 3: φαγητό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή,	1. Ευχή 2. Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης 3. Αστεϊσμός/ Χιούμορ 4. Θετικό αίσθημα 5. Αίτημα 6. Πρόταση

+P, +D)	
Περίσταση 4: μπλούζα (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D)	1. Αστεϊσμός/ Χιούμορ 2. Ευχή 3. Αίτημα

Παρατηρείται πως η Ευχή είναι παρούσα σε όλες τις περιστάσεις, καθώς επίσης και ότι ο Αστεϊσμός/ το Χιούμορ βρίσκονται στις 3 από τις 4 περιστάσεις. Επιπλέον, το Θετικό αίσθημα και η Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης παρατηρούνται στις Περιστάσεις 2 (γλυκό) και 3 (φαγητό), όπου το αντικείμενο φιλοφρόνησης είναι κάτι που έφτιαξε ο αποδέκτης της. Κατά τα άλλα, βλέπουμε πως στην κάθε περίπτωση παρουσιάζονται διαφορετικές υποστηρικτικές κινήσεις. Το Αίτημα της Περίστασης 4 (μπλούζα) γίνεται από μη φυσικό ομιλητή και με τρόπο που μάλλον δε θα γινόταν από έναν φυσικό ομιλητή, (*-Ναι, μου πάει πολύ. Πότε θα πληρώνεις λίγο παραπάνω;*), εφόσον στην εν λόγω περίπτωση υπάρχει και ισχύς και απόσταση στις σχέσεις των συνομιλητών (+P, +D).

3.2. Κύριες Πράξεις: Διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών ως προς τις συχνότητες των κατηγοριών απαντήσεων

Παρακάτω, στον Πίνακα 4, παρουσιάζονται οι συχνότητες των κατηγοριών απαντήσεων φυσικών και μη φυσικών ομιλητών ανά περίπτωση.

Πίνακας 4: Κατανομή των κύριων πράξεων σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές στις 4 περιστάσεις

	Περίσταση 1: ρούχο (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D)				Περίσταση 2: γλυκό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, +P, +D)			
	Φυσικοί Ομιλητές		Μη Φυσικοί Ομιλητές		Φυσικοί Ομιλητές		Μη Φυσικοί Ομιλητές	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ένδειξη ευγνωμοσύνης	17	32,1	5	11,6	8	18,2	16	32,7

Ένδειξη ευγνωμοσύνης μόνο ²⁴	13	24,5	25	58,1	10	22,7	7	14,3
Συμφωνία με σχόλιο	1	1,9	3	7	14	31,8	5	10,2
Αναβάθμιση επαίνου	5	9,4	1	2,3	0	0	5	10,2
Υποβιβασμός επαίνου	0	0	0	0	2	4,5	0	0
Ιστορία του αντικειμένου	0	0	0	0	2	4,5	1	2
Ανταπόδοση	10	18,9	2	4,7	0	0	1	2
Μεταβίβαση ευσήμων	0	0	0	0	0	0	3	6,1
Μείωση	0	0	0	0	0	0	1	2
Ερώτηση	7	13,2	3	7	0	0	1	2
Διαφωνία	0	0	0	0	0	0	1	2
Επιφύλαξη	0	0	2	4,7	1	2,3	1	2
Πληροφοριακό σχόλιο	0	0	0	0	1	2,3	1	2
Αγνόηση	0	0	1	2,3	0	0	0	0
Μόνο υποστηρικτική κίνηση	0	0	1	2,3	6	13,6	6	12,2
ΣΥΝΟΛΟ	53	100	43	100	44	100	49	100
	Περίσταση 3: φαγητό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, -P, -D)				Περίσταση 4: μπλούζα (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, +P, +D)			
	Φυσικοί Ομιλητές		Μη Φυσικοί Ομιλητές		Φυσικοί Ομιλητές		Μη Φυσικοί Ομιλητές	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ένδειξη ευγνωμοσύνης	11	27,5	12	27,3	18	31,6	10	17,9
Ένδειξη ευγνωμοσύνης μόνο	4	10	4	9,1	5	8,8	11	19,6
Συμφωνία με σχόλιο	3	7,5	11	25	5	8,8	10	17,9
Αναβάθμιση επαίνου	4	10	4	9,1	3	5,3	6	10,7
Υποβιβασμός επαίνου	1	2,5	1	2,3	1	1,8	0	0
Ιστορία του αντικειμένου	1	2,5	1	2,3	2	3,5	1	1,8
Ανταπόδοση	0	0	2	4,5	18	31,6	14	25
Μεταβίβαση ευσήμων	0	0	0	0	0	0	0	0
Μείωση	0	0	1	2,3	0	0	0	0
Ερώτηση	0	0	1	2,3	1	1,8	2	3,6
Διαφωνία	0	0	0	0	0	0	0	0
Επιφύλαξη	0	0	1	2,3	0	0	0	0
Πληροφοριακό σχόλιο	0	0	0	0	4	7	1	1,8
Αγνόηση	0	0	0	0	0	0	1	1,8
Μόνο υποστηρικτική κίνηση	16	40	6	13,6	0	0	0	0
ΣΥΝΟΛΟ	40	100	44	100	57	100	56	100

²⁴ Η Ένδειξη ευγνωμοσύνης μόνο τέθηκε ως ξεχωριστή κατηγορία στον τομέα της στατιστικής ανάλυσης, καθώς το «ευχαριστώ» συνδυάζεται συνεχώς και με άλλες κατηγορίες απαντήσεων (γι' αυτό και έχει τις μεγαλύτερες συχνότητες σχεδόν παντού) και έχει ενδιαφέρον το πώς διαφοροποιούνται τα δύο δείγματα ως προς τη χρήση του σκέτου «ευχαριστώ» ως απάντησης στη φιλοφρόνηση.

Εάν χρησιμοποιήσουμε το τεστ χ^2 , προκειμένου να δούμε εάν οι συχνότητες των κατηγοριών απαντήσεων διαφέρουν σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές, βλέπουμε πως κάτι τέτοιο ισχύει **μόνο στην Περίσταση 1** (ρούχο), καθώς εκεί ισχύει $p < 0,05$, όπως φαίνεται στον Πίνακα 5 παρακάτω. Στις υπόλοιπες περιστάσεις δε συμβαίνει κάτι τέτοιο, όπως διαπιστώνεται από τους Πίνακες 6, 7 και 8 παρακάτω.

Πίνακας 5. Τεστ χ^2 για την Περίσταση 1 (ρούχο)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,155 ^a	8	,002
Likelihood Ratio	26,698	8	,001
Linear-by-Linear Association	13,411	1	,000
N of Valid Cases	96		

a. 11 cells (61,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,45.

> $\chi^2(8) = 24,16$ $p = 0,002$

Πίνακας 6. Τεστ χ^2 για την Περίσταση 2 (γλυκό)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,586 ^a	13	,062
Likelihood Ratio	27,168	13	,012
Linear-by-Linear Association	,326	1	,568
N of Valid Cases	93		

a. 20 cells (71,4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,47.

> $\chi^2(13) = 21,59$ $p = 0,062$

Πίνακας 7. Τεστ χ^2 για την Περίσταση 3 (φαγητό)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,002 ^a	10	,173
Likelihood Ratio	16,361	10	,090
Linear-by-Linear Association	4,060	1	,044
N of Valid Cases	84		

a. 16 cells (72,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,48.

> $\chi^2(10) = 14$ p= 0,173

Πίνακας 8. Τεστ χ^2 για την Περίσταση 4 (μπλούζα)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	12,161 ^a	9	,204
Likelihood Ratio	13,214	9	,153
Linear-by-Linear Association	1,374	1	,241
N of Valid Cases	113		

a. 12 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,50.

> $\chi^2(9) = 12,16$ p= 0,204

3.3. Κύριες Πράξεις: Διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών ως προς το πλήθος κύριων πράξεων

Στη συνέχεια, θα δούμε ανά περίπτωση εάν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το πλήθος κύριων πράξεων που χρησιμοποιούν τα δύο δείγματα. Τα δεδομένα καταχωρήθηκαν εκ νέου στο SPSS για την κάθε περίπτωση και για τον κάθε συμμετέχοντα καταγράφηκε ως ποσοτική μεταβλητή το πόσες κύριες πράξεις χρησιμοποιεί κάθε φορά. Από την εξέταση των δεδομένων και από τους Πίνακες 9,

10, 11 και 12 βλέπουμε πως στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων που χρησιμοποιούν υπάρχουν μόνο στις Περιστάσεις 1 (ρούχο) και 3 (φαγητό), δηλαδή όταν οι σχέσεις των συνομιλητών είναι συμμετρικές.

Πίνακας 9. Mann-Whitney U Test για την Περίσταση 1 (ρούχο)

	Πλήθος κύριων πράξεων
Mann-Whitney U	604,500
Wilcoxon W	1424,500
Z	-2,708
Asymp. Sig. (2-tailed)	,007

a. Grouping Variable: Ομιλητές

Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς (Median= 1) και μη φυσικούς ομιλητές (Median= 1) όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων που χρησιμοποιούν στην Περίσταση 1,
 $U(40,40) = 604,500$, $p < 0,05$.

Πίνακας 10. Mann-Whitney U Test για την Περίσταση 2 (γλυκό)

	Πλήθος κύριων πράξεων
Mann-Whitney U	715,000
Wilcoxon W	1535,000
Z	-1,001
Asymp. Sig. (2-tailed)	,317

a. Grouping Variable: Ομιλητές

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς (Median= 1) και μη φυσικούς ομιλητές (Median= 1) όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων που χρησιμοποιούν στην Περίσταση 2,
 $U(40,40) = 715$, $p > 0,05$.

Πίνακας 11. Mann-Whitney U Test για την Περίσταση 3 (φαγητό)

	Πλήθος κύριων πράξεων
Mann-Whitney U	552,000
Wilcoxon W	1372,000
Z	-2,912
Asymp. Sig. (2-tailed)	,004

a. Grouping Variable: Ομιλητές

Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς (Median= 1) και μη φυσικούς ομιλητές (Median= 1) όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων που χρησιμοποιούν στην Περίσταση 3,

U (40,40)= 552, $p < 0,05$.

Πίνακας 12. Mann-Whitney Test για την Περίσταση 4 (μπλούζα)

	Πλήθος κύριων πράξεων
Mann-Whitney U	780,000
Wilcoxon W	1600,000
Z	-,226
Asymp. Sig. (2-tailed)	,821

a. Grouping Variable: Ομιλητές

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς (Median= 1) και μη φυσικούς ομιλητές (Median= 1) όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων που χρησιμοποιούν στην Περίσταση 4,

U (40,40)= 780, $p > 0,05$.

Στον Πίνακα 13 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα του τεστ Mann-Whitney U για κάθε περίπτωση, καθώς επίσης και οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις της χρήσης των κύριων πράξεων από φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές στις 4 περιστάσεις.

Πίνακας 13. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις της χρήσης των κύριων πράξεων από φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές στις 4 περιστάσεις.

	Περίσταση 1: ρούχο (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D)		Περίσταση 2: γλυκό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, +P, +D)	
Mann- Whitney U Test	p < 0,05		p > 0,05	
	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές
	M	1,33	0,95	1,08
	SD	0,53	0,5	0,62
	Περίσταση 3: φαγητό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, -P, -D)		Περίσταση 4: μπλούζα (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, +P, +D)	
Mann- Whitney U Test	p < 0,05		p > 0,05	
	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές
	M	0,6	1,43	1,4
	SD	0,5	0,5	0,5

Προκειμένου τα δεδομένα του ανωτέρω Πίνακα 13 να γίνουν πιο αντιληπτά, στον Πίνακα 14 παρακάτω παρουσιάζεται αναλυτικά για κάθε περίπτωση η κατανομή του πλήθους κύριων πράξεων που χρησιμοποιήθηκαν από φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές.

Πίνακας 14. Κατανομή του πλήθους κύριων πράξεων σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές στις 4 περιστάσεις.

	Περίσταση 1: ρούχο (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D)		Περίσταση 2: γλυκό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, +P, +D)	
Πλήθος κύριων πράξεων	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές
1	70%	90%	75%	62,5%
2	27,5%	7,5%	10%	22,5%
3	2,5%	0%	0%	0%
0	0%	2,5%	15%	15%
	Περίσταση 3: φαγητό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, -P, -D)		Περίσταση 4: μπλούζα (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, +P, +D)	
Πλήθος κύριων πράξεων	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές

1	60%	75%	57,5%	60%
2	0%	10%	42,5%	40%
3	0%	0%	0%	0%
0	40%	15%	0%	0%

Παρατηρείται πως γενικά η πλειοψηφία τόσο των φυσικών όσο και των μη φυσικών ομιλητών επιλέγει πάντα να απαντήσει με μια κύρια πράξη και όχι με συνδυασμό. Όσον αφορά τον συνδυασμό 3 κύριων πράξεων, βλέπουμε πως κάτι τέτοιο αφορά μόνο μια περίπτωση (Περίσταση 1: ρούχο) και μόνο τους φυσικούς ομιλητές. Πρόκειται για συνδυασμό Ερώτησης, Ένδειξης Ευγνωμοσύνης και Ανταπόδοσης (*-Αλήθεια; Ευχαριστώ πολύ και μπράβο σου για το αποτέλεσμα!*). Η μη χρησιμοποίηση κύριων πράξεων (δηλαδή η χρησιμοποίηση μόνο υποστηρικτικών κινήσεων) θα αναλυθεί παρακάτω, στις υποστηρικτικές κινήσεις. Σχετικά με τον συνδυασμό δύο κύριων πράξεων, βλέπουμε πως, τόσο σε φυσικούς όσο και σε μη φυσικούς ομιλητές, αυτό συμβαίνει κυρίως στην Περίσταση 4 (μπλούζα). Σε μεγάλο βαθμό συμβαίνει και στις Περιστάσεις 1 (ρούχο) και 2 (γλυκό), με την Περίσταση 3 (φαγητό) να έρχεται τελευταία. Μάλιστα, στην Περίσταση 3 είναι μόνο οι μη φυσικοί ομιλητές εκείνοι οι οποίοι κάνουν συνδυασμό δύο κύριων πράξεων. Αυτό, βέβαια, οφείλεται ίσως στο ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι φυσικοί ομιλητές απαντούν κυρίως με υποστηρικτικές κινήσεις, κάτι που οι μη φυσικοί ομιλητές δε γνωρίζουν να κάνουν σε μεγάλο βαθμό.

Σχετικά, λοιπόν, με τον συνδυασμό δύο κύριων πράξεων, αυτός αφορά συνήθως την Ένδειξη Ευγνωμοσύνης σε συνδυασμό με μια άλλη κατηγορία, για παράδειγμα, Ένδειξη Ευγνωμοσύνης + Ερώτηση (*-Ευχαριστώ, αλλά σίγουρα;*). Υπάρχουν, βέβαια, και άλλοι συνδυασμοί, όπως Αναβάθμιση του επαίνου + Ανταπόδοση (*-Σίγουρα μου πάει! Αφού το έφτιαξες εσύ!*) ή Ανταπόδοση + Πληροφοριακό Σχόλιο (*-Ηταν ωραίο δώρο και σκέφτομαι να τη χρησιμοποιώ συχνά!*). Στους μη φυσικούς ομιλητές, τώρα, βλέπουμε και πάλι ο συνηθέστερος συνδυασμός να είναι Ένδειξη Ευγνωμοσύνης μαζί με μια άλλη κατηγορία, ωστόσο υπάρχουν και απαντήσεις όπως Αναβάθμιση του επαίνου + Ανταπόδοση (*-Ναι, μου πάει πολύ! Ωραίο δώρο!*), Ανταπόδοση + Συμφωνία με σχόλιο (*-Χάρη σε εσάς. Μου αρέσει πολύ!*) και Αναβάθμιση επαίνου + Συμφωνία με Σχόλιο (*-Ναι, βεβαίως. Γιατί σήμερα φοράω το δώρο σας. Μου αρέσει αυτή τη μπλούζα!*).

3.4. Υποστηρικτικές Κινήσεις: Διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών ως προς τις συχνότητες κατηγοριών υποστηρικτικών κινήσεων

Παρακάτω, στον Πίνακα 15, παρουσιάζονται οι συχνότητες των κατηγοριών υποστηρικτικών κινήσεων φυσικών και μη φυσικών ομιλητών ανά περίπτωση.

Πίνακας 15: Κατανομή των υποστηρικτικών κινήσεων σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές στις 4 περιστάσεις.

	Περίσταση 1: ρούχο (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D)				Περίσταση 2: γλυκό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, +P, +D)			
	Φυσικοί Ομιλητές		Μη Φυσικοί Ομιλητές		Φυσικοί Ομιλητές		Μη Φυσικοί Ομιλητές	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Υπόσχεση ανταμοιβής/ ανταπόδοσης	1	2,5	1	2,5	0	0	0	0
Επανάληψη φιλοφρόνησης	4	10	1	2,5	0	0	0	0
Λόγος αποδοχής	2	5	0	0	0	0	0	0
Αίσθημα ντροπής	1	2,5	0	0	0	0	0	0
Ευχή	1	2,5	1	2,5	2	4,8	1	2,4
Αστεϊσμός/ Χιούμορ	0	0	0	0	7	16,7	3	7,3
Θετικό αίσθημα	0	0	0	0	5	11,9	7	17,1
Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης	0	0	0	0	2	4,8	2	4,9
Αίτημα	0	0	0	0	0	0	1	2,4
Πρόταση	0	0	0	0	0	0	0	0
Καμία υποστηρικτική κίνηση	31	77,5	37	92,5	26	61,9	27	65,9
ΣΥΝΟΛΟ	40	100	40	100	42	100	42	100
	Περίσταση 3: φαγητό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, -P, -D)				Περίσταση 4: μπλούζα (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, +P, +D)			
	Φυσικοί Ομιλητές		Μη Φυσικοί Ομιλητές		Φυσικοί Ομιλητές		Μη Φυσικοί Ομιλητές	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Υπόσχεση ανταμοιβής/ ανταπόδοσης	0	0	0	0	0	0	0	0
Επανάληψη φιλοφρόνησης	0	0	0	0	0	0	0	0
Λόγος αποδοχής	0	0	0	0	0	0	0	0
Αίσθημα ντροπής	0	0	0	0	0	0	0	0
Ευχή	4	8,2	2	4,9	3	7,5	0	0
Αστεϊσμός/ Χιούμορ	0	0	1	2,4	2	5	0	0

Θετικό αίσθημα	16	32,7	5	12,2	0	0	0	0
Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης	16	32,7	10	24,4	0	0	0	0
Αίτημα	3	6,1	1	2,4	0	0	1	2,5
Πρόταση	0	0	1	2,4	0	0	0	0
Καμία υποστηρικτική κίνηση	10	20,4	21	51,2	35	87,5	39	97,5
ΣΥΝΟΛΟ	49	100	41	100	40	100	40	100

Εάν χρησιμοποιήσουμε το τεστ χ^2 , προκειμένου να δούμε εάν οι συχνότητες των κατηγοριών των υποστηρικτικών κινήσεων διαφέρουν σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές, βλέπουμε πως κάτι τέτοιο ισχύει **μόνο στην Περίσταση 3** (φαγητό), καθώς εκεί ισχύει $p < 0,05$, όπως φαίνεται στον Πίνακα 18 παρακάτω. Στις υπόλοιπες περιστάσεις δε συμβαίνει κάτι τέτοιο, όπως διαπιστώνεται από τους Πίνακες 16, 17 και 19 παρακάτω.

Πίνακας 16. Τεστ χ^2 για την Περίσταση 1 (ρούχο)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,329 ^a	5	,377
Likelihood Ratio	6,616	5	,251
Linear-by-Linear Association	3,272	1	,070
N of Valid Cases	80		

a. 10 cells (83,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,50.

$$> \chi^2(5) = 5,33 \quad p = 0,377$$

Πίνακας 17. Τεστ χ^2 για την Περίσταση 2 (γλυκό)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,274 ^a	5	,658
Likelihood Ratio	3,713	5	,591

Linear-by-Linear Association	,533	1	,465
N of Valid Cases	83		

a. 7 cells (58,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,49.

$$> \chi^2(5) = 3,27 \text{ } p = 0,658$$

Πίνακας 18. Τεστ χ^2 για την Περίσταση 3 (φαγητό)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	14,117 ^a	6	,028
Likelihood Ratio	15,233	6	,019
Linear-by-Linear Association	8,570	1	,003
N of Valid Cases	90		

a. 8 cells (57,1%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,46.

$$> \chi^2(6) = 14,12 \text{ } p = 0,028$$

Πίνακας 19. Τεστ χ^2 για την Περίσταση 4 (μπλούζα)

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	6,216 ^a	3	,102
Likelihood Ratio	8,534	3	,036
Linear-by-Linear Association	4,428	1	,035
N of Valid Cases	80		

a. 6 cells (75,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,50.

$$> \chi^2(3) = 6,22 \text{ } p = 0,102$$

3.5. Υποστηρικτικές Κινήσεις: Διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών ως προς το πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων

Στη συνέχεια, θα δούμε ανά περίπτωση εάν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές ως προς το πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων που χρησιμοποιούν τα δύο δείγματα. Τα δεδομένα καταχωρήθηκαν εκ νέου στο SPSS για την κάθε περίπτωση και για τον κάθε συμμετέχοντα καταγράφηκε ως ποσοτική μεταβλητή το πόσες υποστηρικτικές κινήσεις χρησιμοποιεί κάθε φορά. Από την εξέταση των δεδομένων και από τους Πίνακες 20, 21, 22 και 23 βλέπουμε πως στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων που χρησιμοποιούν υπάρχουν μόνο στην Περίσταση 3 (φαγητό).

Πίνακας 20. Mann-Whitney U Test για την Περίσταση 1 (ρούχο)

	Πλήθος υποστηρικτικ ών κινήσεων
Mann-Whitney U	680,000
Wilcoxon W	1500,000
Z	-1,867
Asymp. Sig. (2-tailed)	,062

a. Grouping Variable: Ομιλητές

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς (Median= 0) και μη φυσικούς ομιλητές (Median= 0) όσον αφορά το πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων που χρησιμοποιούν στην Περίσταση 1, $U(40,40) = 680$, $p > 0,05$.

Πίνακας 21. Mann-Whitney U Test για την Περίσταση 2 (γλυκό)

	Πλήθος υποστηρικτικ ών κινήσεων
Mann-Whitney U	755,000
Wilcoxon W	1575,000
Z	-,530
Asymp. Sig. (2-tailed)	,596

a. Grouping Variable: Ομιλητές

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς (Median= 0) και μη φυσικούς ομιλητές (Median= 0) όσον αφορά το πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων που χρησιμοποιούν στην Περίσταση 2, $U(40,40) = 755$, $p > 0,05$.

Πίνακας 22. Mann-Whitney U Test για την Περίσταση 3 (φαγητό)

	Πλήθος υποστηρικτικ ών κινήσεων
Mann-Whitney U	509,500
Wilcoxon W	1329,500
Z	-3,079
Asymp. Sig. (2-tailed)	,002

a. Grouping Variable: Ομιλητές

Υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς (Median= 1) και μη φυσικούς ομιλητές (Median= 0) όσον αφορά το πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων που χρησιμοποιούν στην Περίσταση 3, $U(40,40) = 509,500$, $p < 0,05$.

Πίνακας 23. Mann-Whitney U Test για την Περίσταση 4 (μπλούζα)

	Πλήθος υποστηρικτικ ών κινήσεων
Mann-Whitney U	720,000
Wilcoxon W	1540,000
Z	-1,687
Asymp. Sig. (2-tailed)	,092

a. Grouping Variable: Ομιλητές

Δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς (Median= 0) και μη φυσικούς ομιλητές (Median= 0) όσον αφορά το πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων που χρησιμοποιούν στην Περίσταση 4, $U(40,40) = 720$, $p > 0,05$.

Στον Πίνακα 24 παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα του τεστ Mann-Whitney U για κάθε περίπτωση, καθώς επίσης και οι μέσοι όροι και οι τυπικές

αποκλίσεις της χρήσης των υποστηρικτικών κινήσεων από φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές στις 4 περιστάσεις.

Πίνακας 24. Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις της χρήσης των υποστηρικτικών κινήσεων από φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές στις 4 περιστάσεις.

	Περίσταση 1: ρούχο (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D)		Περίσταση 2: γλυκό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, +P, +D)		
Mann- Whitney U Test	p> 0,05		p> 0,05		
	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	
	M	0,23	0,08	0,4	0,33
	SD	0,42	0,27	0,59	0,53
	Περίσταση 3: φαγητό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, -P, -D)		Περίσταση 4: μπλούζα (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, +P, +D)		
Mann- Whitney U Test	p< 0,05		p> 0,05		
	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	
	M	0,98	0,5	0,13	0,03
	SD	0,7	0,55	0,33	0,16

Προκειμένου τα δεδομένα του ανωτέρω Πίνακα 24 να γίνουν πιο αντιληπτά, στον Πίνακα 25 παρακάτω παρουσιάζεται αναλυτικά για κάθε περίπτωση η κατανομή του πλήθους υποστηρικτικών κινήσεων που χρησιμοποιήθηκαν από φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές.

Πίνακας 25. Κατανομή του πλήθους υποστηρικτικών κινήσεων σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές στις 4 περιστάσεις.

	Περίσταση 1: ρούχο (αντικείμενο: κάτι που μου έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, -P, -D)		Περίσταση 2: γλυκό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/ έδωσα εγώ στον συνομιλητή, +P, +D)	
Πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές
1	22,5%	7,5%	30%	27,5%
2	0%	0%	5%	2,5%
0	77,5%	92,5%	65%	70%
	Περίσταση 3: φαγητό (αντικείμενο: κάτι που έφτιαξα/		Περίσταση 4: μπλούζα (αντικείμενο: κάτι που μου	

	έδωσα εγώ στον συνομιλητή, -P, -D)		έφτιαξε/ έδωσε ο συνομιλητής, +P, +D)	
Πλήθος υποστηρικτικών κινήσεων	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές	Φυσικοί Ομιλητές	Μη Φυσικοί Ομιλητές
1	52,5%	45%	12,5%	2,5%
2	22,5%	2,5%	0%	0%
0	25%	52,5%	87,5%	97,5%

Στις Περιστάσεις 1 (ρούχο) και 4 (μπλούζα) δε διαπιστώνεται καμία διπλή χρήση υποστηρικτικών κινήσεων. Αυτό ισχύει τόσο για τους φυσικούς ομιλητές όσο και για τους μαθητές της Ελληνικής ως Γ2. Στην Περίσταση 2 (γλυκό), δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά στο πλήθος των συνδυασμένων υποστηρικτικών κινήσεων και, όντως, στους φυσικούς ομιλητές υπάρχει 1 μόνο συνδυασμός **Ευχής και Αστεϊσμού** (-Να είστε καλά. Με την εργασία να δούμε αν έχω κι εκεί ταλέντο!), καθώς επίσης και 1 μόνο συνδυασμός **Αστεϊσμού και Διαπραγμάτευσης της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης** (-Άμα σας αρέσει και η εργασία, θα σας φτιάξω κι άλλο!). Στην ίδια περίπτωση, στους μη φυσικούς ομιλητές, παρατηρείται μόνο 1 συνδυασμός υποστηρικτικών κινήσεων. Συγκεκριμένα, **Θετικό αίσθημα και Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης** (-Χαίρομαι ότι σας αρέσει. Πάρτε και κι άλλο ένα!). Τη μεγαλύτερη χρήση συνδυασμού υποστηρικτικών κινήσεων κάνουν φυσικοί και μη φυσικοί ομιλητές της Ελληνικής στην Περίσταση 3 (φαγητό). Συγκεκριμένα:

Φυσικοί Ομιλητές	
Συνδυασμός	Συχνότητα
Θετικό αίσθημα + Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης	5
Θετικό αίσθημα + Ευχή	2

Παραδείγματα:

-Θετικό αίσθημα + Διαπραγμάτευση της επανάληψης προσφοράς του αντικειμένου φιλοφρόνησης:

- *Χαίρομαι που σας άρεσαν. Να το ξανακάνουμε!*
- *Ωωω χαίρομαι ιδιαίτερος. Να ξαναέρθεις για φαγητό, λοιπόν!*
- *Χαίρομαι που πέρασες ωραία. Θα το ξανακανονίσουμε.*
- *Μεγάλη μου χαρά που σου άρεσε. Θα το κανονίσουμε πάλι!*

- *Χαίρομαι! Να κανονίσουμε και με τα παιδιά να σας μαγειρέψω!*

-Θετικό αίσθημα + Ευχή:

- *Να 'σαι καλά! Χαίρομαι που πέρασες καλά!*
- *Να 'σαι καλά! Χαίρομαι που σου άρεσε!*

Μη Φυσικοί Ομιλητές	
Συνδυασμός	Συχνότητα
Θετικό αίσθημα + Αστεϊσμός/ Χιούμορ	1

Παραδείγματα:

Θετικό αίσθημα + Αστεϊσμός/ Χιούμορ:

- *Τι περίμενες; Κι εγώ χάρηκα που περάσαμε καλά!*

Μέχρι στιγμής, είδαμε ξεχωριστά από τη μια τον συνδυασμό κύριων πράξεων και, από την άλλη, τον συνδυασμό υποστηρικτικών κινήσεων. Σε κάθε περίπτωση, είναι ιδιαίτερα σύνηθες στις απαντήσεις των φυσικών ομιλητών να συνδυάζονται κύριες πράξεις με υποστηρικτικές κινήσεις και αυτό μπορεί να γίνει σε πολλούς συνδυασμούς. Από τα δεδομένα, δε διαφαίνεται κάποια συστηματικότητα ως προς την επιλογή συγκεκριμένων συνδυασμών ούτε στους φυσικούς ούτε στους μη φυσικούς ομιλητές.

4. Συζήτηση

Στην Περίσταση 1 (ρούχο), διαπιστώθηκε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές όσον αφορά τις συχνότητες των κατηγοριών απαντήσεων, αλλά και το πλήθος κύριων πράξεων. Ειδικότερα, βλέπουμε πως το 90% των μη φυσικών ομιλητών χρησιμοποιεί στην απάντησή του 1 μόνο κύρια πράξη, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους φυσικούς ομιλητές είναι 70%, δηλαδή αρκετά μικρότερο. Φαίνεται, λοιπόν, πως οι φυσικοί ομιλητές θεωρούν σε μεγαλύτερο ποσοστό δόκιμο να συνδυάσουν κύριες πράξεις στην απάντησή τους. Ειδικότερα, το 27,5% των φυσικών ομιλητών απαντά στη φιλοφρόνηση συνδυάζοντας 2 κύριες πράξεις, σε αντίθεση με τους μη φυσικούς ομιλητές, εκ των οποίων μόνο το 7,5% κάνει χρήση 2 κύριων πράξεων. Αξίζει να σημειωθεί και το ότι στους φυσικούς ομιλητές εντοπίζεται ένα 2,5% που απαντά στη φιλοφρόνηση χρησιμοποιώντας 3 κύριες πράξεις σε συνδυασμό, τακτική η οποία δεν ακολουθείται από κανέναν μη φυσικό ομιλητή. Επιπλέον, το 2,5% των μη φυσικών ομιλητών δε χρησιμοποιεί καμία κύρια πράξη, αλλά μόνο υποστηρικτικές κινήσεις.

Όσον αφορά τις συχνότητες των κύριων πράξεων για την Περίσταση 1, παρατηρείται ότι οι κύριες πράξεις που δε χρησιμοποιήθηκαν καθόλου είναι πάνω-κάτω οι ίδιες τόσο σε φυσικούς όσο και σε μη φυσικούς ομιλητές. Επιπλέον, δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά σχετικά με το αν οι ομιλητές επέλεξαν στρατηγικές Συμφωνίας ή Μη Συμφωνίας/ Υπεκφυγής²⁵. Η συντριπτική πλειοψηφία και στα δύο γκρουπ απαντά με Συμφωνία (το 86,8% των φυσικών και το 83,7% των μη φυσικών ομιλητών).

Σχετικά με τις συχνότητες και τις διαφορές ανάμεσα στις δύο ομάδες, παρατηρείται μια μεγάλη διαφορά: η συνηθέστερη απάντηση για τους μη φυσικούς ομιλητές είναι η Ένδειξη ευγνωμοσύνης χωρίς την ενίσχυσή της με κάποια άλλη κύρια πράξη και, μάλιστα, πρόκειται για το 55,8% των ομιλητών, τη στιγμή που το ποσοστό της απάντησης αυτής στους φυσικούς ομιλητές είναι μόλις 22,6%, αποτελώντας τη δεύτερη συνηθέστερη απάντηση των φυσικών ομιλητών. Αξιοσημείωτο είναι και το ότι στους μη φυσικούς ομιλητές η δεύτερη συνηθέστερη απάντηση είναι η Ένδειξη ευγνωμοσύνης (συνδυασμένη με κάποια άλλη κατηγορία απάντησης) με πολύ μεγάλη διαφορά από την προαναφερθείσα συνηθέστερη

²⁵ $p = 0,673$.

απάντηση μη φυσικών ομιλητών. Συγκεκριμένα, πρόκειται για το 14% των μη φυσικών ομιλητών. Με αυτόν τον τρόπο, η Ένδειξη ευγνωμοσύνης καλύπτει σχεδόν το 70% των απαντήσεων των μη φυσικών ομιλητών, με το υπόλοιπο 30% να μοιράζεται σε άλλου είδους απαντήσεις, η καθεμία από τις οποίες αντιστοιχεί σε μικρά ποσοστά. Αντιθέτως, στους φυσικούς ομιλητές δεν υπάρχουν τόσο μεγάλες διαφορές στα ποσοστά, κάτι που δείχνει ότι οι ομιλητές αυτοί γνωρίζουν σε μεγαλύτερο φάσμα πώς να χρησιμοποιούν πολλών ειδών τακτικές. Ειδικότερα, η συνηθέστερη απάντηση είναι η Ένδειξη ευγνωμοσύνης συνδυασμένη με κάποια άλλη στρατηγική (34%), η οποία ακολουθείται από την απλή Ένδειξη ευγνωμοσύνης με 22,6%, όπως είδαμε παραπάνω. Πολύ υψηλό ποσοστό αντιστοιχεί και στην Ανταπόδοση (18,9%), η οποία ακολουθείται από την Ερώτηση (13,2%) κι εν συνεχεία την Αναβάθμιση του επαίνου (9,4%). Οι συχνότητες των ανωτέρω κατηγοριών στους μη φυσικούς ομιλητές είναι πολύ μικρότερες. Ειδικά όσον αφορά την Ανταπόδοση, βλέπουμε μια διαφορά 18,9% έναντι 4,7%. Στην Ανταπόδοση γίνεται ιδιαίτερη μνεία, καθώς στην Περίσταση 1 (ρούχο) το αντικείμενο φιλοφρόνησης είναι δημιούργημα του ατόμου που κάνει τη φιλοφρόνηση, συνεπώς, όπως φαίνεται και από τα ποσοστά, εύκολα ένας φυσικός ομιλητής θα σκεφτόταν να κάνει ανταπόδοση της φιλοφρόνησης στο άτομο το οποίο του την απηύθυνε, λέγοντας, για παράδειγμα, στην προκειμένη περίπτωση, ότι έχει ταλέντο εκείνος που δημιούργησε το ρούχο και γι' αυτό το ρούχο είναι ωραίο. Παρατηρούμε, λοιπόν, πως οι μη φυσικοί ομιλητές δε χρησιμοποιούν τόσο συχνά αυτή τη συνήθη τακτική των φυσικών ομιλητών.

Στην Περίσταση 2 (γλυκό), δε διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων. Και στις δύο ομάδες, η πλειοψηφία χρησιμοποιεί 1 μόνο κύρια πράξη ως απάντηση στη φιλοφρόνηση, σε καμία από τις δύο περιπτώσεις δεν υπάρχει συνδυασμός τριών κύριων πράξεων, ενώ παρατηρείται το ίδιο ποσοστό (15%) για τη χρήση μόνο υποστηρικτικών κινήσεων. Η δεύτερη συνηθέστερη τακτική για τους φυσικούς ομιλητές, βέβαια, είναι η χρήση μόνο υποστηρικτικών κινήσεων, ενώ η δεύτερη συνηθέστερη τακτική για τους μη φυσικούς ομιλητές είναι ο συνδυασμός 2 κύριων πράξεων (22,5%, τη στιγμή που το ποσοστό για τους φυσικούς ομιλητές είναι 10%).

Αναφορικά με το είδος απαντήσεων, κι εδώ δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά ως προς το ποσοστό των ομιλητών που απαντά ή όχι με

Συμφωνία²⁶. Συγκεκριμένα, και πάλι η συντριπτική πλειοψηφία των ομιλητών (81,7% και 77,5% για φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές αντίστοιχα) απαντά στη φιλοφρόνηση με Συμφωνία. Πιο αναλυτικά, αναφορικά με την απλή ευχαριστία ως απάντηση, διαπιστώνεται ότι πρόκειται για τη δεύτερη συνηθέστερη απάντηση και στις δύο ομάδες, με ποσοστό 22,7% για τους φυσικούς και 14,3% για τους μη φυσικούς ομιλητές. Από εκεί και έπειτα, είναι αξιοσημείωτες κάποιες διαφορές που παρατηρούνται. Ειδικότερα, βλέπουμε τον Υποβιβασμό του επαίνου να μη χρησιμοποιείται καθόλου στους μη φυσικούς ομιλητές, ενώ στους φυσικούς ομιλητές το ποσοστό αυτής της στρατηγικής ανέρχεται στο 4,5%. Επίσης, η Συμφωνία με σχόλιο αντιστοιχεί σε ποσοστό 31,8% στους φυσικούς ομιλητές, ενώ σε μόλις 10,2% στους μη φυσικούς ομιλητές. Ακόμη, στους φυσικούς ομιλητές δε σημειώνεται καμία Αναβάθμιση του επαίνου, ενώ στους μη φυσικούς ομιλητές το ποσοστό αυτής της απάντησης είναι 10,2%.

Στην Περίσταση 3 (φαγητό), διαπιστώθηκε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων. Και σε αυτή την περίπτωση, η πλειοψηφία φυσικών και μη φυσικών ομιλητών (60% και 75% αντίστοιχα) χρησιμοποιεί μόνο μια κύρια πράξη. Η μεγάλη διαφορά έγκειται στο ότι η δεύτερη συνηθέστερη απάντηση για τους φυσικούς ομιλητές είναι η χρήση μόνο υποστηρικτικών κινήσεων (με ποσοστό 40%), ενώ το ποσοστό αυτό στους μη φυσικούς ομιλητές είναι πολύ μικρότερο (15%).

Αναφορικά με το είδος απαντήσεων, ούτε εδώ παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά ως προς το ποσοστό των ομιλητών που απαντά ή όχι με Συμφωνία. Όμως, το αποτέλεσμα αυτό είναι οριακό²⁷ και, σε σύγκριση με τις άλλες περιστάσεις, μπορούμε να διακρίνουμε κάποιες διαφορές. Δηλαδή, από τους φυσικούς ομιλητές απαντά με Συμφωνία το 60% και με Μη Συμφωνία/ Υπεκφυγή το 40%, ενώ στους μη φυσικούς ομιλητές τα ποσοστά αυτά είναι 79,5% και 20,5% αντίστοιχα. Αυτό σημαίνει ότι, στην περίπτωση αυτή, οι μη φυσικοί ομιλητές συμφωνούν αρκετά περισσότερες φορές και απαντούν με Μη Συμφωνία αρκετά λιγότερες φορές από τους φυσικούς ομιλητές. Πράγματι, αυτό οφείλεται κυρίως στη μεγάλη χρήση υποστηρικτικών κινήσεων (που εκλαμβάνονται ως Υπεκφυγές) από τους φυσικούς ομιλητές, που προαναφέρθηκε. Κατά τα άλλα, δεν παρατηρούνται μεγάλες διαφορές, με εξαίρεση τη Συμφωνία με σχόλιο, την οποία χρησιμοποιεί το

²⁶ $p = 0,612$.

²⁷ $p = 0,052$.

7,5% των φυσικών, αλλά το 25% των μη φυσικών ομιλητών. Επίσης, στις απαντήσεις των φυσικών ομιλητών δεν υπάρχει Ανταπόδοση, ενώ στους μη φυσικούς ομιλητές υπάρχει και το ποσοστό της ανέρχεται στο 4,5%.

Στην Περίσταση 4 (μπλούζα), δε διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές όσον αφορά το πλήθος κύριων πράξεων. Τα ποσοστά, μάλιστα, κυμαίνονται σχεδόν στα ίδια επίπεδα, με τη χρήση 1 μόνο κύριας πράξης να πλειοψηφεί και τον συνδυασμό 2 κύριων πράξεων να έπεται με αξιόλογο ποσοστό. Σε καμία από τις δύο ομάδες δεν παρατηρείται συνδυασμός 3 κύριων πράξεων ή χρήση μόνο υποστηρικτικών κινήσεων.

Αναφορικά με το είδος απαντήσεων, κι εδώ δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά ως προς το ποσοστό των ομιλητών που απαντά ή όχι με Συμφωνία²⁸. Συγκεκριμένα, και πάλι η συντριπτική πλειοψηφία των ομιλητών (91,4% και 92,9% για φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές αντίστοιχα) απαντά στη φιλοφρόνηση με Συμφωνία. Ειδικότερα, στην Περίσταση αυτή, παρουσιάζονται αυξημένα τα ποσοστά της Ανταπόδοσης και για τις δύο ομάδες (31,6% για φυσικούς ομιλητές, δηλαδή η συνηθέστερη απάντησή τους και 25% για μη φυσικούς ομιλητές, που είναι κι εδώ η συνηθέστερη απάντησή τους). Η Ένδειξη ευγνωμοσύνης είναι επίσης σε υψηλά επίπεδα, αλλά χρησιμοποιείται πολύ περισσότερο από τους φυσικούς ομιλητές (31,6% έναντι 17,9% των μη φυσικών ομιλητών). Ωστόσο, πολλοί περισσότεροι μη φυσικοί ομιλητές (19,6% έναντι 8,8% των φυσικών ομιλητών) απαντούν στη φιλοφρόνηση αυτής της περίπτωσης με Ένδειξη ευγνωμοσύνης, χωρίς τον συνδυασμό της με κάποια άλλη κατηγορία απάντησης. Διαφορά παρατηρείται και στην Αναβάθμιση επαίνου, η οποία ανέρχεται στο 10,7% για τους μη φυσικούς ομιλητές και μόλις στο 5,3% για τους φυσικούς ομιλητές. Επιπλέον, το Πληροφοριακό σχόλιο έχει συχνότητα 7% στους φυσικούς ομιλητές και μόλις 1,8% στους μη φυσικούς ομιλητές.

Συγκεντρωτικά, βλέπουμε πως στατιστικές σημαντικές διαφορές ως προς το πλήθος κύριων πράξεων εντοπίζονται μόνο στην Περίσταση 1 (ρούχο) και στην Περίσταση 3 (φαγητό), στις οποίες οι σχέσεις μεταξύ των ομιλητών είναι φιλικές/συμμετρικές. Στην Περίσταση 1 (ρούχο), φαίνεται πως οι φυσικοί ομιλητές θεωρούν σε μεγαλύτερο ποσοστό δόκιμο να μη χρησιμοποιήσουν μόνο 1 κύρια πράξη, αλλά να συνδυάσουν 2 ή και 3 κύριες πράξεις στην απάντησή τους, κάτι που δεν παρατηρείται

²⁸ $p = 0,750$.

τόσο με τους μη φυσικούς ομιλητές. Στην Περίσταση 3 (φαγητό), η μεγάλη διαφορά ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές έγκειται στο ότι οι φυσικοί ομιλητές χρησιμοποιούν πολλές υποστηρικτικές κινήσεις, κάτι το οποίο συμβαίνει σε πολύ μικρότερο βαθμό στους μη φυσικούς ομιλητές, οι οποίοι έτσι δείχνουν να μη γνωρίζουν τόσο την τεχνική αυτή. Αυτό διαπιστώνεται και από τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στις δύο ομάδες όσον αφορά την απάντηση με Συμφωνία ή με Μη Συμφωνία/ Υπεκφυγή, εφόσον οι υποστηρικτικές κινήσεις εκλαμβάνονται ως Υπεκφυγές. Άρα, σε μια περίπτωση όπου οι φυσικοί ομιλητές απαντούν κατά πλειοψηφία με Συμφωνία αλλά με την κατηγορία των Υπεκφυγών να ακολουθεί με μεγάλο ποσοστό, οι μη φυσικοί ομιλητές φαίνεται να έχουν μεν συνειδητοποιήσει κι εκείνοι ότι συνηθέστερη απάντηση για την ελληνική νόρμα είναι η Συμφωνία, αλλά να τη χρησιμοποιούν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τους φυσικούς ομιλητές, ακολουθώντας έτσι έναν ασφαλή δρόμο που δεν περιλαμβάνει χρήση υποστηρικτικών κινήσεων. Βέβαια, στην Περίσταση 1 (ρούχο), το αντικείμενο φιλοφρόνησης έχει δημιουργηθεί από το άτομο το οποίο απευθύνει τη φιλοφρόνηση. Επομένως, ίσως είναι πιο εύκολο και για έναν μη φυσικό ομιλητή να συμφωνήσει με τη φιλοφρόνηση. Αντίθετα, στην Περίσταση 3 (φαγητό), το αντικείμενο φιλοφρόνησης έχει δημιουργηθεί από τον αποδέκτη της φιλοφρόνησης, κάτι που κάνει τον φυσικό ομιλητή, προκειμένου να αποφύγει όσο γίνεται τον αυτοέπαινο, να καταφύγει πολλές φορές σε χρήση υποστηρικτικών κινήσεων ως υπεκφυγών. Φαίνεται, λοιπόν, πως οι μη φυσικοί ομιλητές δεν ξέρουν να διαχειριστούν την περίπτωση αυτή με τρόπο παρόμοιο με έναν φυσικό ομιλητή.

Σχετικά με τις συχνότητες των απαντήσεων, στην Περίσταση 1 (ρούχο), η ασφαλής απάντηση *Ένδειξη ευγνωμοσύνης* καλύπτει σχεδόν το 70% των απαντήσεων των μη φυσικών ομιλητών, με το υπόλοιπο 30% να μοιράζεται σε άλλου είδους απαντήσεις, η καθεμία από τις οποίες αντιστοιχεί σε μικρά ποσοστά. Αντιθέτως, στους φυσικούς ομιλητές δεν υπάρχουν τόσο μεγάλες διαφορές στα ποσοστά, κάτι που δείχνει ότι οι ομιλητές αυτοί γνωρίζουν σε μεγαλύτερο φάσμα πώς να χρησιμοποιούν πολλών ειδών τακτικές. Η Ένδειξη ευγνωμοσύνης και, μάλιστα, χωρίς την ενίσχυσή της με άλλη κύρια πράξη, δε φαίνεται να αποτελεί τη νόρμα για τα ελληνικά. Παρ' όλα αυτά, πάνω από το 50% των μη φυσικών ομιλητών επιλέγει να απαντήσει απλά με ευχαριστία. Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει στην Ανταπόδοση, καθώς στην Περίσταση 1 (ρούχο) το αντικείμενο φιλοφρόνησης είναι δημιούργημα του ατόμου που κάνει τη φιλοφρόνηση, συνεπώς, όπως φαίνεται και από τα ποσοστά,

εύκολα ένας φυσικός ομιλητής θα σκεφτόταν να κάνει ανταπόδοση της φιλοφρόνησης στο άτομο το οποίο του την απηύθυνε, λέγοντας για παράδειγμα στην προκειμένη περίπτωση ότι έχει ταλέντο εκείνος που δημιούργησε το ρούχο και γι' αυτό το ρούχο είναι ωραίο. Ωστόσο, είναι εμφανές από τα ποσοστά ότι πολύ λίγοι μη φυσικοί ομιλητές ακολουθούν την τεχνική αυτή.

Στην Περίσταση 3, δεν παρατηρούνται μεγάλες διαφορές, με εξαίρεση τη Συμφωνία με σχόλιο, τεχνική η οποία, ενώ είναι συνήθης στην Ελληνική, δε φαίνεται να χρησιμοποιείται από μεγάλο ποσοστό μη φυσικών ομιλητών. Επίσης, στις απαντήσεις των φυσικών ομιλητών δεν υπάρχει Ανταπόδοση, ενώ στους μη φυσικούς ομιλητές υπάρχει και το ποσοστό της ανέρχεται στο 4,5%. Το γεγονός ότι δεν υπάρχει Ανταπόδοση ως απάντηση στο δείγμα των φυσικών ομιλητών ενδεχομένως να οφείλεται στο ότι σε αυτή την περίπτωση το αντικείμενο της φιλοφρόνησης δεν έχει δημιουργηθεί από εκείνον ο οποίος την απευθύνει.

Στις ασύμμετρες καταστάσεις, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε φυσικούς και μη φυσικούς ομιλητές. Βέβαια, και εδώ φαίνεται πως οι μη φυσικοί ομιλητές δεν ξέρουν να χρησιμοποιούν υποστηρικτικές κινήσεις στον βαθμό που γνωρίζουν οι φυσικοί ομιλητές. Στην Περίσταση 2 (γλυκό), η απλή Ένδειξη ευγνωμοσύνης είναι η δεύτερη συνηθέστερη απάντηση τόσο για φυσικούς όσο και για μη φυσικούς ομιλητές. Βέβαια, στην Περίσταση 4 (μπλούζα), πολλοί περισσότεροι μη φυσικοί ομιλητές (19,6% έναντι 8,8% των φυσικών ομιλητών) απαντούν στη φιλοφρόνηση με Ένδειξη ευγνωμοσύνης, χωρίς τον συνδυασμό της με κάποια άλλη κατηγορία απάντησης. Οι υπόλοιπες διαφορές έγκεινται στο ότι οι μη φυσικοί ομιλητές φαίνεται να μη γνωρίζουν τόσο πώς μπορούν να χρησιμοποιούν τεχνικές όπως η Συμφωνία με σχόλιο, ο Υποβιβασμός του επαίνου και το Πληροφοριακό σχόλιο. Επίσης, παρατηρείται ότι οι μη φυσικοί ομιλητές χρησιμοποιούν την Αναβάθμιση του επαίνου, τεχνική η οποία δε χρησιμοποιείται σχεδόν καθόλου από τους φυσικούς ομιλητές στις περιστάσεις όπου οι σχέσεις είναι ασύμμετρες.

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να αναφερθεί ότι, σε κάθε περίπτωση, οι παραγωγές των μη φυσικών ομιλητών διαφέρουν από εκείνες των φυσικών ομιλητών όσον αφορά τον τρόπο διατύπωσης. Δηλαδή, ακόμα και σε περιπτώσεις όπου οι μη φυσικοί ομιλητές απαντούν με κατηγορίες κύριων πράξεων και υποστηρικτικών κινήσεων με τις οποίες θα απαντούσαν και οι φυσικοί ομιλητές, παρατηρείται πως ο τρόπος

διατύπωσης παρουσιάζει ελλείψεις, κάτι που ίσως οφείλεται στην ελλιπή εξάσκηση των μη φυσικών ομιλητών.

Ενδεικτικά παραδείγματα:

- *Ναι, έχεις δίκιο!* (Περίσταση 2, γλυκό)
>Αναβάθμιση επαίνου με έλλειψη πληθυντικού ευγενείας.
- *Ευχαριστώ, νομίζω επίσης!* (Περίσταση 1, ρούχο)
>Ανταπόδοση, αλλά όχι με τον τρόπο που θα το έκανε ένας φυσικός ομιλητής.
- *Είμαι πολύ χαρούμενος να δω τέτοιο!* (Περίσταση 3, φαγητό)
>Η υποστηρικτική κίνηση του Θετικού αισθήματος, αλλά με διατύπωση διαφορετική από αυτή που θα έκανε ένας φυσικός ομιλητής.
- *Φαίνεται;* (Περίσταση 1, ρούχο)
>Ερώτηση. Προφανώς ο μη φυσικός ομιλητής θέλει να ρωτήσει: *Αλήθεια;/ Το πιστεύεις;*
- *Ευχαριστώ. Χάρηκα ότι σου το αρέσει.* (Περίσταση 2, γλυκό)
>Η υποστηρικτική κίνηση του Θετικού αισθήματος, αλλά με διατύπωση διαφορετική από αυτή που θα έκανε ένας φυσικός ομιλητής.
- *Ψέματα! Είστε μόνο γοητευτικός!* (Περίσταση 2, γλυκό)
>Μείωση, αλλά όχι με τον τρόπο που θα το έκανε ένας φυσικός ομιλητής.
- *Εντάξει, άσε το!* (Περίσταση 3, φαγητό)
>Υποβιβασμός του επαίνου, αλλά όχι με τον τρόπο που θα το έκανε ένας φυσικός ομιλητής. Προφανώς ο μη φυσικός ομιλητής εδώ θέλει να πει κάτι σαν «Εντάξει, μην το συζητάς, δεν έκανα τίποτα».
- *Αχ, τα μάτια σας είναι όμορφα! Σε ευχαριστώ!* (Περίσταση 4, μπλούζα)
>Ανταπόδοση, αλλά με τρόπο που δε θα το έκανε ένας φυσικός ομιλητής, καθώς επίσης και ασυνέπεια στη χρήση ενικού/ πληθυντικού ευγενείας.

5. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, παρατηρείται πως, αν και οι μη φυσικοί/ -ές ομιλητές/ -τριες της Ελληνικής επιπέδου Β φαίνεται να γνωρίζουν ότι η συνηθέστερη απάντηση για την ελληνική νόρμα είναι η Συμφωνία με το περιεχόμενο της φιλοφρόνησης, ο τρόπος με τον οποίο απαντούν σε αυτή τη γλωσσική πράξη είναι διαφορετικός από αυτόν με τον οποίο απαντούν οι φυσικοί/ -ές ομιλητές/ -τριες. Αυτό αφορά τόσο τον τρόπο διατύπωσης της απάντησης όσο και την επιλογή των κατάλληλων στρατηγικών (κύριων πράξεων και υποστηρικτικών κινήσεων).

Βέβαια, οι μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις μεταξύ φυσικών και μη φυσικών ομιλητών/ -τριών εντοπίζονται στις ανεπίσημες περιστάσεις, εκεί δηλαδή όπου οι σχέσεις είναι συμμετρικές, φιλικές. Η μεγαλύτερη διαφορά έγκειται στο ότι οι μη φυσικοί/ -ές ομιλητές/ -τριες υπεργενικεύουν κυρίως τη χρήση Ένδειξης ευγνωμοσύνης (αλλά και άλλες στρατηγικές, όπως η Αναβάθμιση του επαίνου), αφού, όπως φάνηκε, τη χρησιμοποιούν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τους/ τις φυσικούς/ -ές ομιλητές/ -τριες, καθώς επίσης και στο ότι δε φαίνεται να γνωρίζουν ότι είναι δόκιμο να συνδυάζουν πολλές κύριες πράξεις και υποστηρικτικές κινήσεις, ώστε να είναι πιο ευγενικοί/ -ές. Σχετικά με τις υποστηρικτικές κινήσεις συγκεκριμένα, παρατηρείται πολύ μικρότερη χρήση από την πλευρά των μη φυσικών ομιλητών/ -τριών και αυτό αφορά τόσο τις συμμετρικές όσο και τις ασύμμετρες σχέσεις στις περιστάσεις.

Το γεγονός ότι οι περισσότερες διαφορές φυσικών- μη φυσικών ομιλητών/ -τριών εντοπίζονται στις φιλικές περιστάσεις ενδεχομένως οφείλεται στο ότι τα ίδια τα εγχειρίδια δίνουν περισσότερη έμφαση στον επίσημο λόγο (ενδεικτικά: αγορές, τράπεζα, τουριστικό γραφείο, νοσοκομείο, οδηγίες προσανατολισμού μεταξύ αγνώστων, παραγγελίες σε καταστήματα). Σημαντικό ρόλο ίσως διαδραματίζει και η έλλειψη εξάσκησης των μη φυσικών ομιλητών/ -τριών στις περιστάσεις αυτές εντός και εκτός τάξης.

Συν τοις άλλοις, η μεταβλητή που αφορά το άτομο που δημιουργήσε το αντικείμενο φιλοφρόνησης (δηλαδή, το αν πρόκειται για αυτόν/ -ή που απευθύνει τη φιλοφρόνηση ή για τον/ την αποδέκτη/ αποδέκτριά της) φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο. Ειδικότερα, είναι πιο εύκολο για κάποιον/ -α να απαντήσει με Συμφωνία με το περιεχόμενο της φιλοφρόνησης όταν το τελευταίο σχετίζεται με κάποιον τρόπο με το άτομο το οποίο απευθύνει τη φιλοφρόνηση (εδώ: με το ρούχο που έφτιαξε φιλικό

πρόσωπο και με την μπλούζα που δώρισε η διεύθυνση του περιοδικού στους υπαλλήλους), καθώς, με αυτόν τον τρόπο, μπορεί να υπάρχει αυτοέπαινος από το άτομο το οποίο δέχεται τη φιλοφρόνηση, αλλά η φιλοφρόνηση μεταφέρεται και στο άτομο το οποίο την απηύθυνε αρχικά. Από την άλλη, όταν το αντικείμενο φιλοφρόνησης έχει δημιουργηθεί αποκλειστικά από τον/ την αποδέκτη/ αποδέκτρια της (χωρίς ανάμιξη του ατόμου που απευθύνει τη φιλοφρόνηση, δηλαδή), είναι πιο δύσκολο για κάποιον/ -α να συμφωνήσει με τη φιλοφρόνηση, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο αυτοεπαινείται (εδώ: με το γλυκό που προσφέρει φοιτητής/ -τρια σε καθηγητή/ -τρια και με το δείπνο που ετοιμάζει κάποιος/ -α για φιλικό του πρόσωπο). Χαρακτηριστικά βλέπουμε, λοιπόν, ότι όταν το αντικείμενο φιλοφρόνησης είναι έργο του ατόμου που την απευθύνει, η Συμφωνία είναι πιο εύκολη τόσο για φυσικούς/ -ές όσο και για μη φυσικούς/ -ές ομιλητές/ -τριες. Αντίθετα, όταν το αντικείμενο φιλοφρόνησης είναι έργο του/ της αποδέκτη/ αποδέκτριας της, οι μη φυσικοί/ -ές ομιλητές/ -τριες δε φαίνεται να ακολουθούν τόσο την τακτική των φυσικών ομιλητών/ -τριών για αποφυγή του αυτοεπαίνου με υπεκφυγές, αλλά να υπεργενικεύουν την τάση Συμφωνίας με τη φιλοφρόνηση, που ισχύει για την ελληνική νόρμα.

Φαίνεται, λοιπόν, πως οι μη φυσικοί/ -ές ομιλητές/ -τριες της Ελληνικής επιπέδου Β που συμμετείχαν στην έρευνα δεν έχουν κατανοήσει απόλυτα τον τρόπο με τον οποίο ένας/ μια φυσικός/ -ή ομιλητής/ -τρια απαντά στη φιλοφρόνηση. Πολλές φορές, μάλιστα, ενώ θέλουν να απαντήσουν με συγκεκριμένη κατηγορία απάντησης που χρησιμοποιείται και από φυσικούς/ -ές ομιλητές/ -τριες, δεν καταφέρνουν να εκφραστούν όπως ένας/ μια φυσικός/ -ή ομιλητής/ -τρια, κάτι που ενδέχεται να οδηγήσει σε πραγματολογική αποτυχία, καθώς είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτό το νόημα πίσω από τα λόγια και το τι πραγματικά ο/ η μη φυσικός/ -ή ομιλητής/ -τρια ήθελε να πει (Thomas 1983: 91).

Οι πραγματολογικές έρευνες συμβάλλουν ενεργά στη διαλεύκανση τέτοιων φαινομένων και μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα, ώστε οι μαθητές/ -τριες της Ελληνικής ως Γ2 να αποκτήσουν κοινωνιοπραγματολογική επίγνωση, να σταματήσουν, έτσι, να υπεργενικεύουν τεχνικές και να χρησιμοποιούν τα κατάλληλα πραγματολογικά μέσα στον λόγο τους, ανάλογα με την περίπτωση και τις συνθήκες της. Οι συγγραφείς των διδακτικών εγχειριδίων και οι καθηγητές/ -τριες της Ελληνικής ως Γ2 οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τις πραγματολογικές έρευνες, καθώς, μέσα από αυτές, μπορούν να εντάξουν αποτελεσματικότερα τον/ την μαθητή/

-τρια της Ελληνικής ως Γ2 στην ελληνική κοινωνία, μέσω της παρατήρησης των λαθών του/ της και της κατανόησης της αιτίας και της συστηματικότητάς τους, αλλά και μέσω της συστηματοποίησης δεδομένων (όπως, στην προκειμένη περίπτωση, των πινάκων κατηγοριοποιήσεων απαντήσεων στη φιλοφρόνηση) και της ένταξής τους στη διδασκαλία.

Εν προκειμένω, προτείνεται η μεγαλύτερη εξάσκηση των μη φυσικών ομιλητών/ -τριών της Ελληνικής ως Γ2, μέσω της ενίσχυσης των εγχειριδίων και της διδασκαλίας με συστηματοποιημένα δεδομένα, όπως οι πίνακες της παρούσας έρευνας για το τι είδους απαντήσεις μπορούν να δοθούν σε μια φιλοφρόνηση και πότε, καθώς επίσης και η ενίσχυση των εγχειριδίων και της διδασκαλίας με περισσότερες ανεπίσημες και όχι τόσες επίσημες περιστάσεις.

Βιβλιογραφία

Ξενογλώσση:

Al- Azzawi J. N. (2011). Compliments and positive politeness strategies. *Journal of the college of basic education* 17 (71), 111- 126.

Altani I. (1990). *Compliments and Compliment Responses in Greek*, αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία, Department of Linguistics and Modern English Language, University of Lancaster.

Bella S. (2016). Responding to thanks: Divergence between native speakers and FL learners of Greek and the consequences for establishing rapport. *Glossologia* 24, 61-73.

Billmyer K. & Varghese M. (2000). Investigating instrument-based pragmatic variability: Effects of enhancing discourse completion tests. *Applied Linguistics* 21, 517- 552.

Blum- Kulka S. & Olshtain E. (1984). Requests and Apologies: A Cross-Cultural Study of Speech Act Realization Patterns (CCSARP). *Applied Linguistics* 5 (3), 196-213.

Boyle R. (2000). “You’ve worked with Elizabeth Taylor!”: phatic functions and implicit compliments. *Applied Linguistics* 21 (1), 26- 46.

Brown P. & Levinson S. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gass S. & Houck N. (1999). *Interlanguage Refusals: A Cross-cultural Study of Japanese-English*. New York: Mouton de Gruyter.

Goffman E. (1967). *Interaction Ritual: Essays on Face- to- Face Behavior*. New York: Anchor Books.

Golato A. (2002). German compliment responses. *Journal of Pragmatics* 34 (5), 547-571.

Golato A. (2005). *Compliments and Compliment Responses. Grammatical Structure and Sequential Organization*. Amsterdam/ Philadelphia , PA: John Benjamins.

Herbert R. K. (1986). Say “thank you”- or something. *American Speech* 61 (1), 76-88.

Herbert R. K. (1989). The ethnography of English compliments and compliment responses: A contrastive sketch. Στο W. Olesky (επιμ.), *Contrastive Pragmatics*. Amsterdam: John Benjamins, 3- 35.

Herbert R. K. (1990). Sex- based differences in compliment behavior. *Language in Society* 19, 201- 224.

Holmes J. (1988). Paying compliments: A sex- preferential politeness strategy. *Journal of Pragmatics* 12 (4), 445- 465.

Ishihara N. & Cohen A. D. (2010). *Teaching and Learning Pragmatics. Where Language and Culture Meet*. London: Longman.

Kasper G. (2000). Data collection in pragmatics research. Στο H. Spencer- Oatey (επιμ.), *Culturally Speaking*. London: Continuum, 316-341.

Manes J. & Wolfson N. (1981). The compliment formula. Στο F. Coulmas (επιμ.), *Conversational Routine*. Hague: Mouton, 115- 132.

Ogiermann E. (2009). *On Apologising in Negative and Positive Politeness Cultures*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins.

Ogiermann E. (2009). Politeness and in- directness across cultures: A comparison of English, German, Polish and Russian requests. *Journal of Politeness Research* 5 (2), 189- 216.

Pomerantz A. (1978). Compliment responses: Notes on the cooperation of multiple constraints. Στο J. Shenkein (επιμ.), *Studies in the Organization of Conversational Interaction*. New York: Academic Press, 79- 112.

Sattar H. & Farnia M. (2014). A cross-cultural study of request speech act: Iraqi and Malay students. *Applied Research on English Language* 3 (2), 35- 54.

Searle J. (1976). A classification of illocutionary acts. *Language in Society* 5 (1), 1- 23.

Sifianou M. (1992). Cross- cultural communication: compliments and offers. *Παρουσία* 8, 49- 69.

Sifianou M. (2001). “Oh! How appropriate!” Compliments and politeness. Στο A. Bayraktaroglou & M. Sifianou (επιμ.), *Linguistic Politeness: The Case of Greece and Turkey*. Amsterdam: John Benjamins, 391- 430.

Thomas J. (1983). Cross- cultural pragmatic failure. *Applied Linguistics* 4: 91- 112.

Valdes G. & Pino C. (1981). Muy a tus ordenes: compliment responses among Mexican- American bilinguals. *Language in Society* 10, 53- 72.

Wolfson N. (1983). An empirically based analysis of complimenting in American English. Στο N. Wolfson & E. Judd. (επιμ.), *Sociolinguistics and Language Acquisition*. Rowley, MA.: Newbury House, 82- 95.

Ελληνόγλωσση:

Κανάκης Κ. (2007). *Εισαγωγή στην Πραγματολογία. Γνωστικές και κοινωνικές όψεις της γλωσσικής χρήσης*. Αθήνα: Εκδόσεις του εικοστού πρώτου.

Καραφώτη Ε. (2008). Η απάντηση στη φιλοφρόνηση: Στρατηγική προστασίας του προσώπου του ομιλούντος ατόμου. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα* 28, 171- 184.

Μπέλλα Σ. (2014). Καθάρισε αμέσως την κουζίνα παρακαλώ!: Αιτήματα μαθητών της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας. Στο Ν. Lavidas, Τ. Alexiou & Α. Soufari (επιμ.). *Major Trends in Theoretical and Applied Linguistics 3. Selected Papers from the 20th ISTAL*, De Gruyter Open, 267- 284.

Τσαγρής Μ. (2014). *Στατιστική με τη χρήση του πακέτου IBM SPSS 22*. Αθήνα και Nottingham.

Τσοκαλίδου, Ρ. (1996). *Το φύλο της Γλώσσας. Οδηγός μη- σεξιστικής γλώσσας για τον δημόσιο ελληνικό λόγο*. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνίδων Επιστημόνων

Παράρτημα 1

Ερωτηματολόγιο

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ:

✓ Φύλο:

άντρας ☐

γυναίκα ☐

άλλο ☐

✓ Ηλικία: _____

✓ Χώρα/ Εθνικότητα:

✓ Μητρική γλώσσα:

✓ Χρόνος παραμονής στην Ελλάδα:

✓ Χρόνος παρακολούθησης

μαθημάτων: _____

Μαθαίνω ελληνικά γιατί (μπορείτε να βάλετε πάνω από ένα X):

☐ Θέλω να ζήσω στη χώρα

☐ Μου χρειάζονται στη δουλειά μου

☐ Σπουδάζω/ Θέλω να σπουδάσω στη χώρα

☐ Θέλω να επικοινωνώ με την οικογένειά μου ή τον/την σύντροφό μου

☐ Θέλω να δώσω εξετάσεις

☐ Μου αρέσει ο ελληνικός πολιτισμός

☐ Άλλοι λόγοι:

Βάζω X:

❖ Κάνω παρέα ή έρχομαι σε επαφή με Έλληνες...:

- ☐ ποτέ
- ☐ περίπου 1 φορά την εβδομάδα
- ☐ 1-2 φορές την εβδομάδα
- ☐ πάνω από 2 φορές την εβδομάδα
- ☐ καθημερινά

❖ Έχω...:

- ☐ Έλληνες φίλους
- ☐ Έλληνες συγγενείς (άτομα στην οικογένεια)
- ☐ Έλληνα/ Ελληνίδα σύντροφο/σύζυγο

❖ Μιλώ ελληνικά...:

- ☐ μόνο στα μαθήματα
- ☐ παντού
- ☐ μόνο στο σπίτι
- ☐ μόνο στη δουλειά/ σχολή
- ☐ μόνο όταν μου μιλήσουν ελληνικά

Παράρτημα 2

DCT

❖ Διαβάστε τις καταστάσεις και γράψτε τι ακριβώς θα λέγατε εσείς προφορικά εκείνη τη στιγμή:

(1) Δοκιμάζεις ένα ρούχο που σου έφτιαξε μια φίλη σου. Εκείνη σε βλέπει και σου λέει:

- Πω πω, σου πάει πάρα πολύ! Είναι τέλειο πάνω σου!

Απαντάς:.....

(2) Είσαι έξω για φαγητό με έναν φίλο σου. Έχεις ήδη παραγγείλει, όταν διαπιστώνεις ότι έχεις ξεχάσει το πορτοφόλι σου στο σπίτι. Ζητάς από τον φίλο σου να πληρώσει εκείνος.

Λες:.....

(3) Είσαι φοιτητής/ φοιτήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και σε 5 μέρες δίνεις εξετάσεις σε ένα δύσκολο μάθημα. Μια Ελληνίδα φίλη σου, η Μαρία, το είχε δώσει πέρυσι και πήρε 9. Σου λέει:

- Θα διαβάσουμε μαζί και θα σου τα εξηγήσω όλα εγώ! Μην ανησυχείς καθόλου.

Απαντάς αρνητικά:.....

(4) Είσαι φοιτητής/ φοιτήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και μόλις ξεκίνησες να κάνεις μια εργασία για ένα μάθημα. Αποφασίζεις να πας στο γραφείο της καθηγήτριας του μαθήματος, για να συζητήσετε για την εργασία. Είναι η πρώτη φορά που πηγαίνεις στο γραφείο της και της προσφέρεις ένα γλυκό που έφτιαξες εσύ. Εκείνη σε ευχαριστεί πολύ, δοκιμάζει και σου λέει:

-Πολύ νόστιμο! Έχεις ταλέντο στη ζαχαροπλαστική!

Απαντάς:.....

(5) Δανείστηκες το DVD Player ενός φίλου σου για το Σαββατοκύριακο. Όμως, σου έπεσε κάτω και δεν λειτουργεί πια.

Λες στον φίλο σου:.....

(6) Είσαι σε μια συναυλία με έναν φίλο σου Έλληνα, τον Κώστα και, πριν ξεκινήσει, σου λέει:

- Πάω να πάρω τίποτα να πιούμε. Τι θες;

Απαντάς αρνητικά:.....

(7) Προσκαλείς έναν πολύ καλό σου φίλο στο σπίτι σου για να φάτε μαζί. Μαγειρεύεις, τρώτε, περνάτε ωραία και στο τέλος της βραδιάς σου λέει:

-Πέρασα υπέροχα! Πάλι μαγείρεψες τέλεια! Ήταν όλα πολύ νόστιμα!

Απαντάς:.....

(8) Είσαι στο μετρό και δίπλα σου κάθεται μια γυναίκα που δεν γνωρίζεις και τρώει σοκολάτα. Σε βλέπει και σου λέει:

- Θες κι εσύ λίγη; Πάρε ένα κομματάκι.

Απαντάς αρνητικά:.....

(9) Είσαι αρθρογράφος σε ένα περιοδικό, το οποίο το Σάββατο έκανε γιορτή για τα 5 χρόνια λειτουργίας του. Ο διευθυντής έκανε δώρο σε όλους τους αρθρογράφους του περιοδικού μια μπλούζα. Είναι Δευτέρα και πηγαίνεις να δουλέψεις στο περιοδικό, φορώντας την μπλούζα αυτή. Μπαίνεις στο γραφείο του διευθυντή, του λες καλημέρα και σου λέει:

-Καλημέρα! Α, στις ομορφιές σου είσαι σήμερα! Σου πάει πολύ η μπλούζα!

Απαντάς:.....

(10) Ήσουν στο σούπερ μάρκετ να ψωνίσεις και τώρα πας στο αυτοκίνητο να φορτώσεις τα ψώνια. Κρατάς πολλές σακούλες και είναι βαριές. Σε βλέπει ένας άντρας που δεν γνωρίζεις και σου λέει:

- Θες βοήθεια; Μπορώ να κουβαλήσω κι εγώ μερικά.

Απαντάς αρνητικά:.....

Παράρτημα 3

Οι 4 υπό εξέταση περιστάσεις

(1) Δοκιμάζεις ένα ρούχο που σου έφτιαξε μια φίλη σου. Εκείνη σε βλέπει και σου λέει:

- Πω πω, σου πάει πάρα πολύ! Είναι τέλειο πάνω σου!

Απαντάς:.....

(2) Είσαι φοιτητής/ φοιτήτρια στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και μόλις ξεκίνησες να κάνεις μια εργασία για ένα μάθημα. Αποφασίζεις να πας στο γραφείο της καθηγήτριας του μαθήματος, για να συζητήσετε για την εργασία. Είναι η πρώτη φορά που πηγαίνεις στο γραφείο της και της προσφέρεις ένα γλυκό που έφτιαξες εσύ. Εκείνη σε ευχαριστεί πολύ, δοκιμάζει και σου λέει:

-Πολύ νόστιμο! Έχεις ταλέντο στη ζαχαροπλαστική!

Απαντάς:.....

(3) Προσκαλείς έναν πολύ καλό σου φίλο στο σπίτι σου για να φάτε μαζί. Μαγειρεύεις, τρώτε, περνάτε ωραία και στο τέλος της βραδιάς σου λέει:

-Πέρασα υπέροχα! Πάλι μαγείρεψες τέλεια! Ήταν όλα πολύ νόστιμα!

Απαντάς:.....

(4) Είσαι αρθρογράφος σε ένα περιοδικό, το οποίο το Σάββατο έκανε γιορτή για τα 5 χρόνια λειτουργίας του. Ο διευθυντής έκανε δώρο σε όλους τους αρθρογράφους του περιοδικού μια μπλούζα. Είναι Δευτέρα και πηγαίνεις να δουλέψεις στο περιοδικό, φορώντας την μπλούζα αυτή. Μπαίνεις στο γραφείο του διευθυντή, του λες καλημέρα και σου λέει:

-Καλημέρα! Α, στις ομορφιές σου είσαι σήμερα! Σου πάει πολύ η μπλούζα!

Απαντάς:.....